

Idrottsrörelsen som demokratiskola

Interna och externa förväntningar
i arbetet med inkludering och segregation

Andreas Linderyd, René Leon Rosales

Innehåll

Förord	3
Inledning	5
500 vetenskapliga definitioner	6
Idrottsrörelsen som demokratiskola och samhällsaktör	7
Idrottsföreningssvaga områden	8
Ett allt mer segregerat samhälle	10
Rapportens syfte	11
Idrottsrörelsens möjligheter	13
Basket	13
Innebandy	20
Ridsport	25
Simidrott	30
Skateboard	35
Framgångsrik inkludering i idrottens värld	40
Att nå nya barngrupper genom samverkan	40
Simidrottsledare som brobyggare	45
Nyanlända som resurser för verksamheten	49
Att ge plats för samtal om rasism	52
Framgångsfaktorer	57
Avslutande reflektioner	60
Tack!	63
Bilaga 1	64
Bilaga 2	65
Källor	69

Idrottsrörelsen som demokratiskola

Författare: Andreas Linderyd, René Leon Rosales

Form & produktion: Normy AB, 2022

Foto (där ej annat anges): Bildbyrån

Förord

Som en av landets ledande folkrörelser vill idrottsrörelsen göra en stor insats för människors upplevelse av och förståelse för demokrati.

Vi har även beslutat att vi inte bara vill erbjuda delaktighet och inflytande för de som i dag finns inom idrottsrörelsen. Vi vill nå nya människor och bli fler. Som folkrörelse är vi även måna om att spegla landets befolkning och möjliggöra för alla som vill att ta del av föreningsidrotten.

Som en del i regeringens nationella initiativ ”Demokratin 100 år – samling för en stark demokrati” tilldelades Riksidrottsförbundet (RF) särskilda medel för arbete som främjar barns och ungas aktiva deltagande i föreningsdemokratin. Regeringen motiverade detta stöd utifrån idrottsrörelsen goda förmåga att ge barn och ungdomar praktisk erfarenhet av en levande föreningsdemokrati.

En del av de medel RF tilldelades har använts för att öka kunskapen om hur idrottsrörelsen kan utveckla arbetet med att inkludera barn och unga som vi idag tycks ha svårare att nå, med särskilt fokus på den socioekonomiska segregationens betydelse för detta arbete. En av våra främsta utmaningar är nämligen att det samhälle vi är en del av präglas av ökande ojämlikhet och segregation. I vår strävan att ta tillvara det engagemang och de initiativ som finns runt om i Sverige innebär ett allt mer segregerat samhälle att vi behöver hitta nya arbets- och förhållningssätt för att lyckas.

Uppdraget att ge oss mer kunskap, och därmed bättre förutsättningar att lyckas, gick till forskarna Andreas Linderyd och René León Rosales. I rapporten *Idrottsrörelsen som demokratiskola – Interna och externa förväntningar i arbetet med inkludering och segregation* identifierar de framgångsfaktorer att ta till vara i arbetet framåt. I mångt och mycket handlar det också om att utmana vår egen självförståelse i frågor om inkludering och delaktighet. Rapporten är på så vis ett mycket viktigt bidrag i idrottsrörelsens strävan att möjliggöra ett engagerat deltagande i föreningsdemokratin, både för nu aktiva och kommande generationer.

Trevlig läsning!

David Gustafsson

*Verksamhetsområdeschef,
idrottsutveckling*

Malin Träff

*Ansvarig,
barn- och ungdomsidrott*

Inledning

”Om svenskar som levde för hundra år sedan plötsligt hade teleporterats till dagens Sverige skulle de naturligtvis ha blivit fullkomligt förbluffade, inte bara av det allmänna välståndet och allehanda tekniska innovationer, utan kanske framför allt av det otvungna umgänget människor emellan över förut oöverstigligena barriärer.”

Per T Ohlsson, 2017

När det här skrivs är demokratin i Sverige 100 år gammal. Jubileumsåret 2021 är uppmärksammat och firat. Vi påminns om att demokratin behöver vårdas. Att den varken är självklar eller ett oavslutat projekt. Demokratin kan, som av statsvetaren Sofia Näsström, beskrivas som ett resultat av långdragen kamp, mänskliga uppoffringar, politisk list och en gnutta tur.¹

I västvärlden talas det allt mer högt om ett krympande demokratiskt utrymme, ja rent av om demokratins kris – en utveckling som lägger lite sordin på hundraårsfirandet. Studier visar att en yngre generation européer är kritisk till demokrati. Detta reser frågor om vad invändningarna består i. Riktas udden mot demokratins idé eller praktik? Uttrycker kritiken ett missnöje med demokrati som ideal och ledstjärna eller rör det sig mer om frustration över hur den tillämpas och tar sig uttryck i vår vardag?²

I Sverige, skriver Olle Wästberg, ordförande i 2014 års statliga demokratiutredning, är engagemanget för demokratin på reträtt. Han hänvisar till en studie från 2019 som visar att 59 procent av svenskarna anser att demokratin försvagats de senaste tio åren. Han ser, som nu debatteras mycket³, en auktoritär populistisk våg över västvärlden. Politiska partier, otänkbara efter Berlinmurens fall 1989, är i regeringsställning i flera länder. Och de yngre tycks inte avvisa tanken på att låta sig styras av experter.⁴

I boken *Därför demokrati – om kunskapen och folkstyret* skriver Åsa Wikforss och Mårten Wikforss ett kraftfullt försvar för demokratin. För första gången sedan 2001, noterar de, är det fler auktoritära stater i världen än demokratier.⁵ Också Wästberg uppmärksammar den för demokratins anhängare oroväckande statistiken. Enligt Freedom House lever endast 4,5 procent av världens befolkning i full demokrati. Och forskningsinstitutet V-Dem vid Göteborgs universitet rapporterar att andelen demokratier i världen har minskat från 54 procent år 2009 till 49 procent år 2019.⁶ I ljuset av detta måste vi – även i Sverige – inse att vår demokrati är skör, skriver inflytelserika opinionsbildare, däribland ärkebiskop Antje Jackelén och Peter Örn, ordförande för Kommittén Demokratin 100 år.⁷

1 Näsström 2021, s 23.

2 Ibid, s 17–18.

3 Snyder 2017; Wästberg & Lindvall 2017; Applebaum 2020; Burman 2021; Wikforss & Wikforss 2021.

4 Wästberg 2021, s 7, 16, 19.

5 Wikforss & Wikforss 2021, s 16–17.

6 I en rapport för Riksbankens jubileumsfond skriver Staffan I Lindberg att det år 1972 fanns 121 (77 procent) diktaturer i världen och endast 37 (23 procent) demokratier. Runt 2010 räknade internationella experter till 82 (46 procent) diktaturer och 96 demokratier (54 procent). Se Lindberg 2019, s 10.

7 Dagens Nyheter 22/1 2021.

500 vetenskapliga definitioner

Demokrati betyder folkstyre, skriver professor Kjell Östberg, men lägger snabbt till att antalet vetenskapliga definitioner har uppskattats till 500.^{8,9} Utifrån sin idéhistoriska översikt tycks detta emellertid självklart: varje steg mot ökade demokratiska rättigheter är ett resultat av sociala rörelsers kamp. Människor har kommit samman för att påverka sina egna levnadsförhållanden. Och när så har gjorts har de stött på motstånd från dem som vill förvara sina privilegier. Östberg talar likt Näsström om ett ständigt pågående arbete. Demokratin är en process, fylld av konflikter och förhandlingar, av framsteg och nederlag, där resultat avgörs av styrelseförhållanden mellan olika samhällsintressen.¹⁰

I Sverige är det alltså 100 år sedan en allmän lika rösträtt för män och kvinnor infördes. I merparten av västvärldens länder är demokratin ungefär lika gammal.¹¹ Flera författare och historiker beskriver hur den växt fram under turbulenta förhållanden och att det blev ett genombrott med förhinder.¹² Tisdagen den 12 november, onsdagen den 13 november och torsdagen den 14 november 1918 framstår som de kanske mest dramatiska och avgörande dygnet i Sveriges politiska historia, skriver Per T Ohlsson. Allt stod och vägde, och regeringen var införstådd med att situationen kunde slå över i revolution, inbördeskrig, gatustrider och kupp försök.¹³ När demokrati till slut infördes var Sverige sist ut bland de nordiska länderna.

Sverige var länge en fattig avkrok i norra Europa men runt år 1880 kom mycket att förändras. Inflyttningen till städerna och de nya industrierna bidrog till ett mycket mer dynamiskt samhälle, enligt författarna Håkan Bengtsson och Lars Ilshammar.¹⁴ De framhåller också att när demokratin blommar ut är den gräsrotsdriven. Tidens unga folkrörelser – tidiga demokratiskolor – kan i detta avseende knappast förbises. I fackföreningarna, kvinnorörelsen, nykterhetsrörelsen och de stora frikyrkosamfundet – missionsförbundare, baptister och metodister och sedermera Frälsningsarmén – fick åtskilliga svenskar lära sig demokratins spelregler, och detta långt innan Sverige blir en fullvärdig demokrati.¹⁵ Folkrörelserna blev demokratins påskyndare och deras mötesplatser har varit omistliga för det engagemang svenska folket kom att få – och fortfarande har – i kampen för ett livskraftigt demokratiskt samhälle.¹⁶ I dag – 2022 – är flera av dessa rörelser betydligt svagare. De politiska partierna, som under 1900-talet myllrade av liv, är allt mer professionaliserade och elitiserade¹⁷ och frikyrkosamfundet har avsevärt färre medlemmar.¹⁸ Men svenskarna är ännu ideellt engagerade till en grad som saknar motstycke i en internationell jämförelse. 2019 års befolkningsundersökning visar att 51 procent av den vuxna befolkningen har arbetat ideellt vid åtminstone ett tillfälle under året. Och omfattningen av det medborgliga engagemanget är stabilt sedan detta började att mätas år 1992.¹⁹ Detta förhållande – att det svenska civilsamhället sjuder av engagemang, om än i andra former än tidigare – är förstås oerhört viktigt att förstå när vi i dag bedömer och analyserar demokratins status i det samhälle vi lever i.²⁰

8 Östberg 2021, s 9.

9 Se också Burman, 2021, s 14. Förutom allmän rösträtt, skriver Burman, handlar det om att alla medborgare ska ha möjlighet att inneha ämbeten, att de kan stödja och engagera sig i politiska partier liksom har rätt att uttrycka sina politiska åsikter, att fria val hålls vars utfall påverkar den förda politiken, att politiska ledare kan kampanja fritt, att valen är fria och rättvisa samt att det existerar tillgänglig och oberoende information om det politiska systemet. Med ett sådant perspektiv blir det möjligt att bedöma i vilken grad olika nationer kan sägas vara demokratier.

10 Östberg 2021, s 9–11.

11 Wikforss & Wikforss 2021, s 15.

12 Ohlsson 2017; Östberg 2021, s 8. Bägge partier – Liberalerna och Socialdemokraterna – drev framgångsrikt på för att höja rösträttsåldern och därmed utestänga den yngsta generationen vuxna, skriver Östberg. Och för att väljas till första kammaren infördes så höga krav på ålder och inkomst att de flesta kvinnor fortfarande inte var valbara.

13 Ohlsson 2017, s 228–229.

14 Bengtsson & Ilshammar 2018, s 18.

15 Bengtsson & Ilshammar; Östberg 2021.

16 Se Trägårdh 2021, s 15–29, om utvecklingen från folkrörelser till civilsamhälle.

17 Garsten, Rothstein & Svallfors 2015; Wästberg 2021, s 12, 43, 181.

18 Östberg 2021.

19 Svedberg & von Essen 2021, s 46.

20 I en studie av ungdomars politiska utveckling finner Amnå, Ekström och Stattin att det samhälleliga intresset är betydligt större än intresset för politik. Amnå, Ekström & Stattin 2016.

Idrottsrörelsen som demokratiskola och samhällsaktör

Med sina över tre miljoner medlemmar är den svenska idrottsrörelsen landets näst största folkrörelse.²¹ Under 1900-talet har synen på dess så kallade samhällsnytta varierat. I statliga utredningen *Idrott åt alla* (SOU 1969:29) understryks den organiserade föreningsidrottens viktiga bidrag till motion, hälsa och fysisk rekreation. Folkhälsan står i centrum och det offentliga Sverige slår fast att verksamheten som bedrivs är samhällsnyttig och bidrar till social integration.²² Däremot kom vid den tiden själva tävlingsmomentet och elitidrotten att tonas ned, menar Johan R Norberg, professor i idrottsvetenskap.²³

Argumenten för föreningsidrottens samhällsnytta har förändrats genom åren, konstaterar Norberg, och skriver i sammanhanget att idrottsrörelsens företrädare ofta varit påfallande passiva i debatten som förts. Föreningsidrotten har bedömts och recenserats av diverse externa aktörer, utan att dess företrädare själva lagt sig i och kommenterat utspelen och propositionerna i någon större utsträckning. Samtidigt tycks det genom åren funnits en återkommande spänning i synen på idrottens roller och villkor, och att både en instrumentell och icke-instrumentell syn präglats såväl interna som externa resonemang. Har – för att tala med etikprofessor Mikael Lindfelt – idrotten ett egenvärde? På vilka sätt är den, och kan vara, till nytta för samhället i stort? Innebär tanken på idrottens egenvärde att det medför ett trovärdighetsproblem ifall idrott oftast – eller alltid – tvingas legitimeras sig som ett medel för något annat, vilket Lindfelt inte är ensam om att undra.²⁴ Ett svar han själv landar i är att idrotten måste få rymma en naiv lekfullhet. Idrott innehåller ett moment av att utövaren kan gå så helt in i idrottens värld att allt utanför förlorar sin betydelse, skriver Lindfelt. Detta allvar (i utövarens eget perspektiv) måste ha sin plats och erkännas i mötet med världen utanför och ”uppsjön av nyttogöranden som samtiden lockar med”.²⁵

21 Svenska kyrkan, med drygt 5,7 miljoner medlemmar, är landets största civilsamhällsorganisation. Se svenskakyrkan.se/statistik.

22 Norberg 2012, s 76.

23 Ibid.

24 Lindfelt 2012, s 47.

25 Ibid, s 32, 61.

Om – och i så fall på vilka sätt – idrott skapar värde och nytta är en filosofisk fråga som vi i denna rapport inte utförligt svarar på. Däremot är frågan viktig som bakgrund till det nu högaktuella samtalet om idrottsrörelsens ansvar och hur dess olika verksamheter kan och förväntas balansera mellan olika intressen, såväl externa som interna, samt inte alldeles lätthanterliga sammanblandningar av ideella, offentliga och kommersiella verksamhetslogiker. I denna rapport – skriven mot bakgrund av demokratins 100-åriga milstolpe i det svenska samhället – riktar vi uppmärksamheten mot idrottsrörelsens egen föreställning om samhällsansvar och demokratiuppdrag. I strålkastarljuset är rörelsens ambitioner att vara inkluderande. Vi kommer att undersöka vad som avses med detta genom att empiriskt studera fem specialidrottsförbund inom Riksidrottsförbundet, idrottsrörelsens samlade organ. Dessa idrotter är basket, innebandy, ridsport, simidrott och skateboard. Med dessa fallstudier gör vi inte anspråk på generaliserande slutsatser av denna omfattande folkrörelse. Däremot anser vi att den empiriska undersökningen genererar värdefulla och rika insikter om lokala praktiker, vilket i sin tur möjliggör vidare studier och teoretiska resonemang om vad som pågår där.²⁶

Idrottsföreningssvaga områden

Baserat på Riksidrottsförbundets egna data (se bilaga 2) tycks det finnas ett samband mellan barn och ungdomars deltagande i föreningsidrotten och de socioekonomiska hemförhållanden som de kommer ifrån. Det tycks vidare handla om betydande skillnader inom kommuner och tätorter, och genom denna detaljerade och visualiserade områdesanalys hoppas Riksidrottsförbundet (RF) på ökade insikter och nya möjligheter att nå dem som i dag inte tillhör en förening. Till synes allt mer synligt är att de mest föreningsidrottsvaga områdena (där andelen aktiva är låg) till stor del är desamma som de mest socioekonomiskt svaga och vice versa.

Arbetet med en inkluderande idrott – som har en central plats i det övergripande dokumentet *Strategi 2025* – väcker frågor som ger en intressant inramning till vår undersökning. Här finns också skillnader mellan stad och landsbygd. Om storstadens relativa brist på hallar och planer begränsar och stänger ute så har landsbygden ett helt annat problem. Där är det utflyttningar, stora avstånd och svårigheter att få ihop spelare till träning och match som gör idrotten otillgänglig, skriver Johan R Norberg.²⁷ Detta leder i sin tur till frågor om idrottens jämlikhetsförutsättningar, vilket bland annat diskuteras i antologin *Idrotten och (o)jämligheten*.

I ett bidrag skriver Strategirådets Olov Wolf-Watz om statens förväntningar om jämlik idrott och hävdar där att idrottsrörelsen varken är organiserad eller styrd på ett sätt som gör en genuint jämlik idrott möjlig. Om detta är på allvar behöver roller och mandat omformuleras, anser Wolf-Watz. Idrottsrörelsen kan då inte bara utgå från sina medlemmars behov, utan måste i högre grad ta medborgarnas perspektiv och utgångspunkter i beaktande.²⁸ I detta sammanhang kan man dels tala om en målkonflikt, dels ett uppdrag som kräver en förmåga att hantera multipla logiker. Antingen måste statens förväntningar anpassas efter vad idrottsrörelsen faktiskt har möjlighet att möta – eller så behöver idrottsrörelsen anpassa sig för att kunna leva upp till statens förväntningar, argumenterar Wolf-Watz.²⁹ En annan för denna studie relevant problematik är idrottsmöjligheterna i områden där föreningslivet överlag är svagt representerat, vilket också är en fråga där det finns behov av mer kunskap och empiriska studier.

---

²⁶ Weick 1979; Flyvbjerg 2006, s 45–48.

²⁷ Norberg 2019, s 9.

²⁸ Wolf-Watz 2019, s 75.

²⁹ Ibid, s 101.

BS
Basket
Shop.se

45

JÄRVA

molten
OFFICIAL

Ett allt mer segregerat samhälle

En diskussion om ojämlikhet inom idrotten hänger ihop med diskussionen om en generell ojämlikhet i samhället. Även om Sverige är jämlikt i en internationell jämförelse har vi under senare decennier kunnat se en ökning av den socioekonomiska ojämlikheten. Denna ökning, som inte är specifik för Sverige, har varit större än i jämförbara OECD-länder.³⁰

Den ökande ojämlikheten är intimt förenad med platsers olika utveckling. De ekonomiska skillnaderna är stora mellan landsbygd och stad och mellan olika områden i samma städer. Den ekonomiska ojämlikheten i staden sammanfaller ofta med en etnisk och ekonomisk segregation. Segregation är ett begrepp som sätter fokus på de processer som leder till att olika kategorier av människor bor skilda från varandra – och effekterna av denna rumsliga separation. Boendesegregationen i städerna innebär att ekonomiskt svaga områden – med en hög andel flerbostadshus och hyresrätter – vanligen bebos av svenskar med utländsk bakgrund medan ekonomiskt resursstarka områden – där invånarna ofta äger sina bostäder – bebos av personer med majoritetsvensk bakgrund. Viktigt att påpeka är att områden mellan dessa två poler under de senaste åren fått en högre nivå av etnisk diversitet.³¹ Denna polarisering mellan städernas mest resursstarka och resurssvaga områden brukar hänga ihop med att de fattigaste stadsdelarna drabbas av uttryck för det som kallas *territoriell stigmatisering*.³² I Sverige reduceras därtill debatten om ”förorterna” till en berättelse om problem och brister, vilket osynliggör den komplexa sociala verkligheten och de stora sociala resurser som finns där och normaliserar föreställningar om ”vi och dem”.³³

Den ökande ojämlikheten, bostadssegregation och den territoriella stigmatiseringen av de mest ekonomiskt svaga områdena har en strukturell påverkan på barns och ungdomars (skiftande) livsvillkor. Civilsamhällesorganisationen Rädda Barnen har varit viktig för kunskapen om en relativ barnfattigdom i Sverige. Detta avser barn till ensamstående föräldrar, barn till föräldrar med utländsk bakgrund och barn i socioekonomiskt utsatta stadsdelar, även om de senaste åren har inneburit en viss minskning av barnfattigdom i dessa områden.³⁴ Studier visar att trångboddhet är vanligare i dessa grupper. Det i sin tur leder ofta till att barn och ungdomar med föräldrar med utländsk bakgrund – och barn och ungdomar som växer upp i socioekonomiskt utsatta områden – saknar egna rum hemma.³⁵ Ledande forskare inom barnfattigdoms orsaker och effekter menar att det ökar risken för lägre utbildningsresultat, för att registreras för brott, för sämre hälsa som vuxen samt färre organiserade aktiviteter på fritiden. Att som barn leva under fattigdom ökar risken för att göra det som vuxen, vilket kan inverka negativt på självkänslan och viljan respektive möjligheten att delta i samhällslivet.³⁶

Studier har även visat att barn och ungdomars idrotts- och fritidsaktiviteter varierar beroende på området de växer upp i. De som växer upp i socioekonomiskt utsatta områden deltar generellt i mindre omfattning i fritidsaktiviteter som kräver avgifter och i traditionell föreningsverksamhet, något som inte beror på att de skulle vara mindre intresserade av dessa aktiviteter. I gengäld besöker de oftare avgiftsfria verksamheter, däribland fritidsgårdar och bibliotek.³⁷ Det finns studier som uppmärksammar hur människor i dessa områden, inte minst barn och ungdomar, själva tar initiativ till föreningar och nätverk

---

30 Waldenström 2020.

31 Börjeson 2018.

32 Wacquant 1999.

33 Ristilampi 1994; Sernhede med flera 2019.

34 Salonen 2018.

35 Boverket 2016.

36 Estrada & Nilsson 2011; Granström med flera 2017; Odenbring med flera 2016; Odenbring 2019.

37 Nilsson 1998; Elofsson med flera 2014.

som motverkar segregationens negativa konsekvenser. Grunden för denna organisering är ofta att ifrågasätta ensidigt negativa gestaltningar och stödja varandra till ett ökat engagemang i närområdet och civilsamhället i stort.³⁸

Ökad ojämlikhet och segregation bär med sig utmaningar för ett samhälle som vill främja jämlikhet, samhällsdeltagande och social sammanhållning. Även om orsakerna till segregation i samhället är strukturella, och därför inte så lätt kan ”brytas” av enskilda aktörer, däribland föreningar inom idrotten, kan de vara en viktig kraft när det gäller att motverka segregationens negativa konsekvenser. I denna studie kommer vi att lyfta exempel på hur idrottsföreningar genomfört satsningar som framgångsrikt lett till en inkludering av barn och ungdomar från socioekonomiskt utsatta områden. Vi har också valt att lyfta fram satsningar som även lyckats inkludera en kategori ungdomar som hör till de mest marginaliserade i samhället: nyanlända asylsökande barn och ungdomar. Det är en kategori ungdomar som inte sällan utsätts för en liknande marginalisering som barn och ungdomar från socioekonomiskt utsatta områden drabbas av.

Vår avsikt är emellertid inte bara att problematisera utvecklingen vi skildrar, utan också att visa på de goda möjligheter som är förenade med att investera i dessa områden och den här typen av projekt. Därigenom hoppas vi även kunna inspirera andra inom idrottsrörelsen att sätta i gång ett liknande arbete.

Rapportens syfte

Syftet med denna undersökning är att identifiera strategiska vägval i arbetet med *Den moderna föreningen och Inkluderande idrott för alla*. Studien avser därigenom att bidra med kritiska reflektioner som i sin tur leder till ny kunskap och viktiga samtal inom idrottsrörelsens verksamheter. En primär målgrupp är de 71 specialidrottsförbunden (SF) inom Riksidrottsförbundet (RF) men vi vänder oss också till en allmänhet som med intresse följer och engagerar sig i frågor om idrottsrörelsens och civilsamhällets utveckling. I studien beskrivs och analyseras det arbete som i dag sker inom idrotterna basket, innebandy, simidrott, ridning och skateboard med ett särskilt fokus på inkludering av barn och unga i områden med sociala och ekonomiska utmaningar.

Bakgrunden till vår empiriska undersökning är det större projektet att uppmärksamma demokratins hundraårsjubileum. Inom ramen för detta har RF beviljats särskilda offentliga medel. Regeringen motiverar detta anslag utifrån föreningsidrottens förmåga och potential i fråga om att ge barn och ungdomar praktisk erfarenhet av en levande föreningsdemokrati.

Den empiriska undersökningen genomfördes mellan april och september 2021. I samråd med RF (uppdragsgivare) har författarna identifierat de aspekter av de utvalda verksamheterna som är av särskild relevans för studiens inriktning. Författarna har valt ut och på egen hand kontaktat informanter inom de fem förbunden. En målsättning, som också infriats, har varit att intervjua personer på olika nivåer inom verksamheten, det vill säga personer på nationell, regional och lokal nivå. Merparten av informanter är ledande företrädare, men även barn och ungdomar inom de fem idrotterna har intervjuats. Dessa personer har intervjuats med avsikten att generera rikare insikter om deras tolkning och egna upplevelser av inkluderingsarbetet inom förbund och förening. Totalt genomfördes 40 intervjuer. Fallstudierna består även av viktiga strategidokument, och som personer vi intervjuat vanligen hänvisar till. Vi refererar vidare till bilaga 1, där vi redovisar upplägget för undersökningen och våra metodologiska överväganden.

---

³⁸ Kings 2011; Sernhede med flera 2019.

Rapportens författare är Andreas Linderyd och René Leon Rosales. Andreas är ekonomie doktor och affilierad forskare vid Centrum för mångvetenskaplig forskning om religion och samhälle vid Uppsala universitet. Han disputerade 2020 vid Åbo Akademi på avhandlingen *De varumärkeskluvna – Varumärkesarbete och värdegrundsretorik i ideell och offentlig verksamhet*. Andreas har arbetat på Ideell Arena – ett partnerskap där över ett hundra ideella organisationer samverkar för att utveckla det svenska civilsamhället och sedan 2021 ansvarar han för arbetet med forskning och utveckling (FoU) på Riksidrottsförbundet. René León-Rosales är filosofie doktor i etnologi och arbetade under tiden för undersökningen vid Institutionen för Barn- och ungdomsvetenskap vid Stockholms universitet och vid Mångkulturellt centrum i Botkyrka. Han deltog i projektets senare fas då han hjälpte till med kompletterande intervjuer och med författande av rapporten. Hans forskning har särskild fokus på frågor om ungdomars identitetformering, lärande i segregerade städer och rasism. I projektets inledande fas, då de flesta intervjuer genomfördes, deltog även filosofie doktor Fanny Perez Aronsson, också hon knuten till Institutionen för Barn- och ungdomsvetenskap vid Stockholms universitet. Perez Aronsson har i sin forskning undersökt betydelsen av trygga, digitala rum för rasifierade ungdomar och hur dessa rum förhandlas i relation till det som kallas identitetspolitik.

Efter denna inramning – där vi knyter vår studie till det högaktuella samtalet om demokrati och segregation samt idrottsrörelsens ansvar och det civila samhällets utveckling i Sverige – presenteras den empiriska undersökningen. De fem idrotterna – basket, innebandy, ridsport, simidrott och skateboard – redovisas var för sig. I kapitel tre kommer vi sedan att identifiera särskilt intressanta exempel från de olika idrotterna, och vad vi kan lära av dessa i arbetet för att motverka utvecklingen mot ett mer segregerat samhälle. Till sist, i kapitel fyra, sammanfattar vi våra resultat med några avslutande reflektioner och rekommendationer. Andreas Linderyd har skrivit kapitel ett och två och René Leon Rosales kapitel tre. Det avslutande kapitlet har vi författat tillsammans.

Idrottsrörelsens möjligheter

Basket

- Hur länge är ni här?
- Halv sju!
- Jag menar hur länge ni kommer att vara här.

Det dividerades en stund innan de förstod varandra denna vardagskväll i skånska Rosengård. Flickan som undrade frågade inte om kvällens pass. Hon avsåg antalet veckor, undrade hur länge projektet skulle pågå. Klubbchefen brast då ut i en lättnad och försäkran. Vi är här för att stanna, sa hon. Från nu är det träning varje vecka.

En plats för alla

Vi ser mer än till basketen och vi ser mer än basketspelaren. Susanne Jidesten, ordförande i Svenska Basketbollförbundet, talar om sin idrott som en samlingsplats. Här är alla med alla. Här får du vara den du är. Samtidigt finns det platser runt om i Sverige där både tilliten och föreningsnärvaron är svag. Katarina Olsson, klubbchef i skånska Malbas, var en av dem som påmindes om det den där vardagskvällen i Rosengård.

Malbas – den största basketbollklubben i staden – är angelägen om att göra något åt detta. Och att föreningen ska representera Malmö så som staden ser ut. Också i Rosengård ska ungdomarna veta att basketen är en möjlighet. Också där ska de få drömma om att bli basketproffs.

Ett växande intresse

I intervjuerna med ledande företrädare i basket-Sverige konstateras det att denna idrott är världens näst största. Basketen är global, på så vis mer lik volleybollen än innebandyn och handbollen. Många som flyttar till Sverige är bekanta med idrotten sedan tidigare. Den sägs inte heller vara ”manligt kodad”, som fotbollen. Dambasketens framgångar i Somalia och Mocambique är exempel på vad många tjejer i Sverige nu inspireras av.

I Malmö och Malbas märks intresset. På fyra år har antalet medlemmar fördubblats. Det har lett till en lång kölista, vilket inte Katarina Olsson, som en del andra, tycker är ett ”angenämt problem”.

- Bara i min mejl har jag 400–500 förfrågningar om ungdomar som vill spela. Det är förfärligt. Vi har ett ansvar för att aktivera barn och unga. Det är inte heller bra för Malbas varumärke, att vi inte kan ta emot så många med intresse för vår verksamhet.

När Katarina Olsson kom till Malbas var det en förening på ruinens brant. Nu är den blomstrande och när klubbchefen blickar framåt ser hon en massa möjligheter. Å andra sidan visar kölistan att även en popularitet ger utmaningar. Flera av dem som redan spelar vill dessutom spela mer. För en del handlar det om att träna för att tävla, men också – kanske för ännu fler – om att få vara del av något i en viktig tid av livet.

- De flesta av mina vänner har jag i Malbas och basketen. Här är det lätt att få vänner, säger femtonåriga Edith Månsson, som spelar på hög nivå och tränar pojkar födda 2013.

I föreningen finns både MiniMalbas styrelse och MiniMalbas valberedning. Spelarna vi möter ser goda möjligheter att göra sin röst hörd. De talar om en förening som når ut brett i Malmö, är välkomnade mot alla och som "löser saker" när frågor kommer upp. När ledningen insåg att delar av Malmö inte täcktes in i verksamheten startades det upp gymverksamhet i Hermodsdal och Rosengård, säger de. Det framstår som de stortrivs. Och att de blir lyssnade på.

I framkant

Basket beskrivs som en tillgänglig idrott, därtill inte så dyr, relativt sett. I storstaden är den stark i mångkulturella och ekonomiskt väletablerade områden och på andra platser framför allt i universitetsstäderna. På så vis beskrivs den som brobyggare. Tack vare basketen möts Lidingö och Rinkeby, Kungsholmen och Tensta.

– Traditionellt är det människor med goda socioekonomiska förhållanden som haft kraft och tid att engagera sig. Därför är det nu faktiskt ett jättejobb att ta till vara det uppsving som basketen har i den unga generationen. Vi behöver säkerställa organiseringen av detta. Satsa på ledare och ideellt aktiva på olika nivåer, säger Malbas klubbchef Katarina Olsson.

Basketen spreds från början via universiteten och KFUM-rörelsen i USA. Initiativtagarna och senare ledare talade hellre om teknisk elegans än hård fysik och strävade efter att nå både flickor och pojkar. I dag är målgruppen bred och för att kunna inkludera fler gäller det att hantera många logiker och intressen. I Sverige behöver basketen bli mer kommersiell och en större publikidrott, säger generalsekreterare Fredrik Joulamo. Elitklubbarna finns i huvudsak i mellanstora städer, där konkurrensen från andra stora lagbollidrotter är lite lägre. Borås, Nässjö, Luleå, Norrköping och Södertälje är några exempel. Basketen är också stark i södra Skåne liksom på Västkusten och Gotland.

Generalsekreteraren säger att det framöver kommer att behövas starkare nationella ligor – med ökade professionella möjligheter – om basketen ska växa ytterligare. I städer där elitbasketen är stark hoppas han på kompetenscentrum som bidrar till att också utveckla de något mindre föreningarna.

– Vi har varit alldeles för ideella under alldeles för lång tid för att kunna växa som idrott i Sverige. Vår riktning måste nog vara att bli bättre på den kommersiella sidan, säger Fredrik Joulamo.

Kommunikationsansvarige Johannes Wohler, har i sin tur identifierat att 60 till 70 procent av årskortsinnehavarna (på elitnivå) gick på match med en förälder redan före tio års ålder. Basketen har här ett underläge, eftersom spelarna har börjat senare än inom till exempel fotboll och ishockey. För att locka fler till sporten, och lyckas bättre i konkurrensen, säger ledande företrädare att man behöver nå utövare i yngre åldrar. Att introducera basketen vid 10, 11 års ålder tycks inte längre duga. Det sägs också att basketen blivit bortvald av personer som är duktiga i flera idrotter, de så kallade "femmorna i idrott", för att anspela på en äldre betygsskala.

– Egentligen vill vi inte krypa ner i åldrarna, ju tidigare du börjar desto mer benägen är du att lägga av i tidiga tonåren. Men vi har inte ett val. Lockar vi inte barnen tidigt väljer de andra idrotter i stället, säger Johannes Wohler.

Förbundsledningen ser att det behövs andra former för själva utövandet. Om fokus varit match och tabell med ett liknande upplägg varje helg är det nu en slags helhetsupplevelse som eftersträvas.

Johannes Wohlert refererar till en nu pågående undersökning – Fun Maps – som görs i samarbete med Svenska Ishockeyförbundet och som är framtagen av en kanadensisk forskare. Målet är att lära mer om basketspelarens drivkrafter.

– Det är jättesvårt att säga vad unga tycker och vill. De vill ha inflytande och lära sig saker. Vissa tycker det är kul att spela match och andra vill helst bara träna. Jag tror vi behöver vara bättre på att svara mot båda delarna.

Vill utveckla föreningsdemokratin

I Sverige är basketen känd för sitt arbete med jämställdhet och mångfald. Den är den största idrotten för flickor med migrationsbakgrund. Och den har till antalet lika många spelare från socialgrupp ett som fyra.

Basketen har också progressiva karaktärsdrag. När andra idrotter och idrottspersoner duckar står basketen och dess representanter på barrikaderna. Å andra sidan finns här en spänning mellan generationerna och mellan traditionalister och förnyare.

Som ett led i arbetet med inkludering har förbundet nyligen tillsatt en demokratiutredning. Ett mål är att förbättra möjligheten till inflytande och då också ta till vara kraften från fler intressenter. I sammanhanget framgår att man bättre vill integrera drivkrafterna från såväl ”de föreningsvana” som ”den unga NBA-generationen”.

– Under och efter våra årsmöten har det ställts kritiska frågor om hur medlemmarnas intressen tas till vara. Våra tio distriktsförbund har väldigt stormakt i vårt demokratiska system.

Basketen har självklart ett demokratiskt uppdrag, säger generalsekreteraren. Men sättet de arbetat på kan bli bättre. Distriktsförbunden behöver identifiera former för att ta till vara föreningarnas åsikter. Föreningarna behöver hitta nya sätt att engagera sina medlemmar. Första steget i detta är att kartlägga hur det nu ser ut.

Det har också pratats om ett *advisory board* kopplat till förbundsstyrelsen för att stärka spelarnas inflytande. Men styrelsen ser hellre att det bildas särskilda utskott och vill undvika ett förhållande där styrningen blir tungrodd och antalet ledamöter alltför många.

Flera gånger under vårt samtal säger Fredrik Joulamo att basketen är ”mitt uppe i denna process”. Att han är ny på sin post – där hans gedigna ledarerfarenhet inom olika delar av idrotten och förbundet väger tungt – spelar säkert en viss roll. Men det tycks också handla om tiden vi lever i. Om frågor om vart basketen är på väg. Vilken roll den har, och borde ha, i vårt mångkulturella samhälle och i spänningen mellan en elitorienterad och breddorienterad verksamhet. Basketen är dessutom mer än en idrott. Den är en livsstil med starka – ofta amerikanska – kulturella uttryck.

Mot denna bakgrund är det inte så konstigt att det finns röster som förespråkar att basketen borde husera både i Idrottens hus och Fryshusets lokaler.³⁹ Enligt kommunikationschef Johannes Wohlert är det ett uttryck för att basketen på ett tydligare sätt vill vara en del av samhället och att många människor utanför basketen tenderar att uppfatta den mer som kultur än idrott. Street-basketens popularitet, med den lite mer lekfulla spelformen 3 x 3 spelare, är en förklaring.

– Vi försöker utmana röster som säger att basketen kommit långt i fråga om jämställdhet, inkludering och mångfald. Vi ska lyfta alla stenar och vill vara allt annat än ängsliga. Att vi i detta avseende är före andra idrotter, varav många tenderar att tysta ned snarare än välkomna de stora diskussionerna, ger oss inte anledning att slå oss för bröstet. Å andra sidan finns det dagar då vi i ledningen och styrelsen tycker att vi blir alltför självkritiska. Här gäller det att kunna hålla flera tankar i huvudet samtidigt, säger Fredrik Joulamo.

Generalsekreteraren säger att förbundet inte bara kan bli känt för arbetet med värdegrundsfrågor. Det gäller för basketen att hantera många olika viljor och logiker. Finslipa hantverket. Bli bättre på att passa, dribbla, skjuta. Samtidigt välkomnar han starkt det stora engagemanget utanför planen. Att många aktiva inom basketen, spelare som ledare, är aktiva i samhällsdebatten och att så många tar tydlig ställning när det förekommer rasism. Fredrik Joulamo tycker dels att det är utmärkt av moraliska skäl, dels rent instrumentellt, det vill säga av nyttoskäl. Att så kraftfullt som basketens företrädare visar på orättvisorna i samhället gör att många fler vill vara en del av sporten och sammanhanget, tror han. Värdefullt är också att landslagets spelare har ordet *equality* – jämlikhet – tydligt markerat på sina tröjor.

Vem ska få ökade resurser?

En annan pågående diskussion inom idrottsrörelsen, med bäring på frågor om demokrati och inkludering, har att göra med ekonomiskt stöd. Borde idrotter som är svaga på jämställdhet och inkludering få ökade anslag? Eller borde mer av gemensamma medel gå till idrotter som lyckas rätt så bra?

Ordförande Susanne Jidesten tycker det är en svår avvägning.

– Ska vi stötta ishockeyn? Det är ju inte så många tjejer som spelar ishockey. Eller ska vi stötta basketen där lika många tjejer och killar spelar?

På frågan om hur basketen positionerar sig i en idrottsrörelse, som förenklat kan kategoriseras i de som vill se ett utökat samhällsättagande och de som vill fokusera mer på själva idrottandet (och därigenom skapa samhällsnytta), sällar sig basketen till de senare. Som ordförande har Susanne Jidesten undertecknat en motion, som

39 Stiftelsen Fryshuset i Stockholm är en ideell organisation, religiöst och politiskt oberoende. Den startade under 1980-talet för att stimulera ungdomars delaktighet i samhället. I Stockholm huserar verksamheten i ett gammalt fryslager.

röstades igenom på RIM, idrottsrörelsens gemensamma årsmöte, som kom att ge de 71 medlemsförbunden en ökad del av det statliga bidrag som tilldelas rörelsen.

Spelarråd, öppet hus och ett växande ansvar utanför planen

Vi söker oss så ut till ytterligare en förening – Alvik Basket i västra Stockholm. Föreningen vill vara och uppfattas som ett växthus. Ett växthus där det är viktigt att vinna. Men inte i alla åldrar och inte till vilket pris som helst.

Det är en förening där man alltid förväntas hälsa på varandra – när man är i hallen, möts på stan eller på annan ort. Det anses stärka känslan av ett ”vi” och beskrivs som en del av ”Alviksandan”.

Tiden för våra möten är i dagarna när damlaget spelar SM-final mot Luleå och stämningen i organisationen är upplyft och förväntansfull. Vi stämmer träff med föreningens ordförande, kommunikationschef och fyra ungdomar. Alla dessa ungdomar spelar basket på hög nivå och är ledamöter i klubbens spelarråd. Det består av både ”den klassiska elevrådsordföranden” och ”den stökigaste i klassen som knappt kan sitta still”.

På frågan om Alvik Basket har ett demokratiuppdrag säger ordförande Johanna Fredman ja utan att tveka. Hon tycker det är ett uppdrag som kan stärkas och uppmärksammas mer.

Spelarrådet, som startades 2016 och i dag består av 22 personer, är ett viktigt led i detta arbete. Men det är också ett skört arbete. Som i många organisationer diskuteras om ett sådant råd och demokratisk arena har något verkligt inflytande.

– I fjol var vi på vippen att lägga ned spelarrådet. Vi kände oss lite modstulna, säger Johanna Fredman.

Det framkommer inte riktigt klart och tydligt varför, men tycks handla om hur väl spelarrådets idéer – de så kallade barnens regler – slog igenom i praktiken. Exempel på idéer varierar i innehåll och för respektive lag. Det kan handla om att undvika en uppdelning efter spelstyrka vid träning av straffkast. Eller musik på träningen en gång i veckan.

Johanna Fredman, som även är tränare – däribland för Blixtarna junior, ett lag för spelare med funktionsvariationer mellan 6 och 16 år som spelar matcher i Basketligan Special – använder liksom flera andra tränare en loggbok under passen. Syftet med den är att stimulera en gemensam reflektion över dagens träning. Barnens synpunkter ska leda till generella förbättringar i föreningen.

Alvik Basket har även en insats som heter Prata Om Allt. Det beskrivs som ett slags Mini-Bris och består av två tränare, som i sin tur vägleds av en psykolog med stor erfarenhet av barn som hamnat i svåra situationer.

– Peppar, peppar så är det inte så många barn som ringer dit. Det visar att vi lyckas rätt så bra. Samtidigt blir det några samtal per säsong, säger Martina Elliot, kommunikationschef.

Det framkommer att det, som i alla sammanhang, finns tränare som inte har delaktighet som högsta prioritering. I samtalet om värderingar och spelarnas inflytande talas det om en värderingsdriven klubb. Men det ställs också självkritiska frågor. Är föreningen värderingsstyrd när viktiga frågeställningar ställs på sin spets? Förmår den att stå fast vid sina ideal när det blåser? I lägen där inflytelserika personer framför allt ser till resultaten på planen?

Tvivel och frågor som ovan tyder också på en insikt om att demokratiarbetet är ett ständigt pågående arbete. En del av detta är utbildningen av unga ledare. Spelarrådet är en viktig instans för detta. På gång är också en ny ledarutbildning för ungdomar mellan 13 och 19 år. Inom programmet får varje deltagare en egen mentor. Samtal pågår även om att vika ett par platser i styrelsen åt yngre personer.

Spelare vi träffar inom ramen för denna undersökning understryker att det finns goda möjligheter att påverka. Ofta hänvisas då till det egna laget. I fråga om att påverka klubben i stort – och om föreningars demokratiska möjligheter, det vill säga föreningsdemokratins grunder – verkar det finnas ett kunskapsbehov. Vad som utmärker den ideella föreningen tycks inte vara nödvändigtvis självklart. Johanna Fredman ser att detta är högst relevant för fler, att man även i styrelserummet och föreningen i stort behöver påminnas om att det är för medlemmarnas bästa de ska verka.

Alvik Basket har hela Västerort i Stockholm som upptagningsområde, även om det finns en oskriven regel att inte ta spelare från kära konkurrenten Blackeberg. Martina Elliot säger att föreningen har ett stort ansvar för det som händer utanför planen. Ännu mer skulle också kunna göras om det fanns fler halltider och om föreningen kunde påverka tiderna mer. Återigen framgår storstadens anläggningsproblematik.

Martina Elliot ser samtidigt många möjligheter framåt. Hon talar om utomhusbasket, vilket blivit än viktigare under pandemin. Om samarbete med andra idrottsklubbar. Och om fler aktiviteter på kvällarna.

– Det som är bra med basketen är att det en sport som verkligen når alla. Vi är en klubb som är helt jämställd både bland barn och coacher. Ett viktigt inslag för att nu nå ännu fler i Västerort, inte minst unga tjejer, kommer att vara Öppet Hus. Vi planerar för att mötas på fredagar på Stora Mossens idrottsplats i Bromma, klockan 18.45–21.00. Detta tror vi kommer bli uppskattat. Det är också viktigt då vi ser att nattfotbollen i Västerort framför allt når killarna.

Även Johanna Fredman ser en utvecklingspotential i att nå fler i Västerort, särskilt inom de mer mångkulturella områdena.

– Vi har inte prioriterat detta de senaste åren, men kommer göra det mer framöver. Detta är helt klart ett stort och viktigt utvecklingsområde för oss.

FAKTA OM BASKET

- Svenska Basketbollförbundet (SBBF) grundades 1952. Det har till uppgift att främja och utveckla basketbollidrotten och göra den tillgänglig för alla i Sverige.
- Antal utövare är 30 000 i 336 föreningar.
- Fördelningen mellan killar och tjejer är 50/50.

Källa: Svenska Basketbollförbundet.

Innebandy

Vi är i ett läge där förväntningarna eskalerat till den grad att de blivit närmast ohanterliga. Anders Jonsson, utvecklingschef på Svenska Innebandyförbundet, säger att det har blivit för mycket. Initiativen och projekten har varit viktiga, så klart. Mycket bra har hänt inom jämställdhet, integration, inkludering, parasport. Nya dokument har formulerats, några har uppdaterats. Idrottsrörelsen har blivit modigare och modernare.

Men sammantaget är det tufft att mäta med.

– Vi måste sluta spruta ut nya idéer, säger utvecklingschefen.

En förklaring är tiden och resursbristen. Framför allt på föreningsnivån. En annan förklaring är frågornas komplexitet. Vi vill ju väl, säger Anders Jonsson, men generellt sett är det svårt att göra något bestående. Han liknar insatserna vid tomteblöss. Om samhället i stort inte lyckas, vad talar för att idrottsrörelsen ska förändra det? Att inkludera de som upplever ett utanförskap? Att överbygga klyftorna i vårt samhälle?

Å andra sidan, säger han, känner de ju trycket utifrån. Staten frågar oftare vad skattebetalarna "får för pengarna". Sponsorerna undrar vad som sker utöver själva idrottandet och efterfrågar proaktivitet.

– Vi har ett jättestort ansvar. Men att i det långa loppet vara inkluderande kräver resurser, erfarenhet och andra slags kompetenser. Risken nu är att våra föreningar inte orkar ta till sig nya idéer. Och när en sådan känsla breder ut sig kvittar det nästan vad vi på Sportkontoret och förbundet säger.

Innebandyn – och idrottsrörelsen i sin helhet – behöver andrum om den ska förmå vara uthållig och prioritera rätt.

– Vi kan inte bara utveckla, utveckla och utveckla. Vi måste också ta oss tid att förvalta våra utvecklingsområden. Att göra det nya till det normala.

Mer än en sport

Samtidigt har innebandyn under en tid haft mantrat att vara mer än en sport. Den inser sig vara svag i multietniska områden och att det är oacceptabelt för en idrott som gör anspråk på att vara en folksport.

Inez Rehn, inkluderingsansvarig på förbundet, är både självkritisk och optimistisk. Innebandyn är ännu ung och förbundet innovativt och, som organisationer allt oftare tycks uttrycka det, ”framåtlutat”. Rehn jämför med fotbollen och ishockeyn. Där antar hon att ”mer sitter i väggarna” och att det är än svårare att förändra strukturer och styrformer.

Samtidigt tycks det också inom innebandyn finnas ett visst motstånd. Inflytelserika personer som håller strikt på nuvarande regelverk och tävlingsformer.

– Tävländet kommer förstås att finnas kvar. Men vi måste hitta nya sätt att spela på. Annars kommer vi varken att följa våra strategidokument eller vår förhoppning om att uppfattas som mer än en idrott, säger Inez Rehn.

Ett tapp i tonåren

Innebandyn har nyligen firat 40 år och är i antalet utövare det femte största specialidrottsförbundet inom Riksidrottsförbundet. Den stora tillväxten skedde under 1980- och 90-talet och strax därefter. I dag upplever de en konkurrens från padel, en racketsport med ett rejält uppsving på kort tid. Det talas om innebandyorter – Umeå, Jönköping, Uppsala – och att denna idrott traditionellt har lockat en ung medelklass i en mellanstor stad. Den vanligaste utövaren är en kille, sju till tolv år gammal.

Sammantaget handlar det om 65 procent män och 35 procent kvinnor.

– Vi vill få fler kvinnor att spela innebandy. Och nå ut i socioekonomiskt svagare områden, säger Inez Rehn.

Överlag sker ett tapp i tonåren. I mötet med olika ansvariga framgår att det är svårare att behålla tonåringar än att rekrytera i unga åldrar. Jakob Westerlund, adjungerad i styrelsen i Gävleborgs distrikt, nyanserar å andra sidan detta. På flera orter lyckas föreningarna ta till vara äldre tjejer, säger han.

– Det är jätteroligt. Men vi ser också att de har föräldrar som är aktiva och bor i ett socioekonomiskt starkt område.

Jakob Westerlund beskriver fyra prioriterade målgrupper. Det handlar om ett arbete med motionsidrott, parasport, återvändare (de som spelat i yngre åldrar) och personer med migrationsbakgrund.

Vissa kan hävda att ett sådant målgruppstänkande tar resurser från tävländet. Men för Jakob Westerlund är det en anständighetsfråga.

– Vi arbetar inte med dessa målgrupper för att det ska se bra ut. Vi vill visa att det är en genuin förändring vi gör. Hur ska vi annars kunna säga att vi är mer än en sport, att vi verkligen tar ett samhällsansvar?

Föreningsutvecklingsansvariga Josefine Sinclair säger att förbundet mer än tidigare arbetar för att stärka ungdomars delaktighet och påverkansmöjligheter. Att Barnkonventionen skrivits in i svensk lag underlättar ett sådant arbete.

– Du ska kunna påverka och vara med oavsett förutsättningar och ambition.

Tillsammans med kollegan Inez Rehn talar Josefine Sinclair om inkluderingsarbetet i termer av trovärdighet, demokratifostran och överlevnad.

Utmaningen i detta är inte så mycket att nå fram till nya målgrupper som att behålla dem inom idrottsrörelsen.

– Undersökningar visar att yngre i dag inte är lika intresserade av att tävla som vi nog tidigare trott. Det sporrar oss till nya sätt att utöva idrotten. Idrottsrörelsen behöver anpassa sig för att fortsätta vara attraktiv för alla målgrupper, säger Inez Rehn.

Nya mötesplatser

Av intervjuerna framkommer att innebandyn är alltför osynlig. En inomhussport som behöver komma ut mer. Det jämförs också med storhetstiden, då många även spelade utomhus under spontana och lekfulla former i sina hemområden. Nuförtiden är ”streetinnebandyn” i stort sett borta.

Anläggningsfrågorna är i den meningen inte bara en storstadsproblematik.

Bara golvet på en utomhusinnebandyplan uppskattas till 200 000 kronor.

Mot denna bakgrund vill generalsekreterare Mikael Ahlerup slå ett slag för samarbeten mellan ideella, privata och offentliga verksamheter, därtill aktiviteter inför och under matcher som tilltalar många olika intressenter.

Enligt generalsekreteraren är det en relativt tillgänglig idrott vi talar om. Ett par fotbollsskor till en sjuåring är dyrare än allt du behöver till innebandyn, säger han.

– Det låter så enkelt, men jag tror vi måste vara mycket mer hands on. Vi behöver ha runt-omkring-aktiviteter, visa upp innebandyn i offentligheten, spela lekfullt på gatufestivaler, i sommarorter och städernas gallerior. Vi kan också mer än hittills uppvakta företag och paketera tilltalande erbjudanden. Kontakta Rädda Barnen och andra ideella organisationer och göra gemensam sak av våra ambitioner. Vi har nu bland annat ett stort skolprojekt igång, där vi genom våra distriktsförbund – i samarbete med föreningar – besöker skolor för att få fler i rörelse genom innebandyn. Det finns även en möjlighet för skolor att ta del av klubbor och bollar och på detta ganska enkla sätt få många fler spelare till våra föreningar.

Distrikten, fortsätter Mikael Ahlerup, kan i sin tur se till så att fullastade bussar körs till Welcome Cup i Göteborg – eller liknande mötesplatser. Arrangörer runt om i landet kan med en gnutta större kreativitet se till så att mormor, farfar, grannen och kompisarna lockas med till matcherna.

Inkluderingsambitioner som skapar trovärdighet

Sedan förbundet anställde en inkluderingsansvarig har andelen nya samarbetspartners ökat kraftigt, säger Ahlerup. Tjänsten i sig, anser han, visar att Svenska Innebandyförbundets inkluderingsambitioner inte är personbundna och reducerade till tillfälliga projekt. Och det tycks värdesättas, inte minst av kommersiella partners med hållbarhetsambitioner.

– De har inte fel, de som säger att själva idrottandet skapar samhällsnytta. Men det är inte hela bilden. Vi kan, ska och förväntas göra mer.

Inför valet 2022 är anläggningsfrågorna innebandyns viktigaste, enligt Mikael Ahlerup.

- Tillsammans med Basketförbundet, Gymnastikförbundet och Handbolls- förbundet har vi tagit fram projektet "Framtidens idrottshall". Det är ett allaktivitetshus – med skola, fritids, idrottsaktiviteter i en och samma arena. Detta är exempel på vad vi kan och måste göra – att påverka politikerna. De behöver se och förstå samhällsnyttan. Vi kan inte själva börja bygga hallar, de resurserna har vi tyvärr inte.

Även utvecklingschefen Anders Jonsson ser en stor potential i nya hallar. Utifrån ett innebandyperspektiv måste även mötesplatserna för spontanidrott byggas smart. Utan en tydlig målgrupp i sikte, och förståelse för deras behov, når man bara de redan aktiva.

För människor som nyligen flyttat till Sverige skulle fler hallar vara ovärderligt, tror Jonsson.

- När en ny verksamhet eller prova på-innebandy ska startas har vi ofta brist på halltider. Detta är ett problem på otaliga orter och påverkar uppenbart föreningarnas utvecklingsmöjligheter.

Thomas Stade, aktiv i Andersbergs IBK, en förening i ett mångkulturellt område i Gävleborgs distrikt, anser samtidigt att det behövs något mer och annat än nya anläggningar. Allra viktigast är de mänskliga resurserna, att det finns hängivna personer med en förmåga att tänka bortom invanda mönster. Stade efterlyser prestigelösa ideella ledare som arbetar tillsammans – och därmed föreningar emellan – för att så många som möjligt ska få känna på hur roligt det är med innebandy.

- Anläggningar finns. Visst, det skulle behövas fler innebandyhallar här i Gävle. Men glöm inte att det finns massvis av gympahallar, hallar som ofta står helt tomma på helger och kvällar.

FAKTA OM INNEBANDY

- År 2021 fyllde Svensk Innebandy 40 år.
- Antalet utövare är 106 687 personer (73 464 män, 33 223 kvinnor) i 854 föreningar och 20 distrikt. 2 616 personer spelar motionsinnebandy.
- År 2024 spelas VM för herrar i Malmö. Den allra första VM-turneringen spelades i Globen 1996, vilket ledde till att många fler upptäckte innebandyn.

Källa: Svenska Innebandyförbundet.

Ridsport

Ridsporten fostrar ledare.

Det är rätt ofta det sägs. Ibland tycks diskussionen framkalla en trötthet hos de aktiva. Behöver vi alltid prata om vår idrott i relation till ett ledarskap? Som att det måste leda till något annat, till nytta för någon annan. Som att det idrottsliga momentet – här och nu – inte har ett värde i sig.

Å andra sidan är inte pratet om ledare förvånande. Ridsporten lotsar tidigt i livet till ett ansvar och engagemang.

– Vi är unika i att våra stadgar föreskriver detta. De unga har rätt till en plats i föreningsstyrelsen och distriktsstyrelsen samt till två representanter och en suppleant i förbundsstyrelsen, säger generalsekreterare Annika Tjernström.

Den som besöker förbundets hemsida kommer märka engagemanget för demokratin. Vi hittar bland annat ett sjutton sidor långt dokument med tips på hur du själv kan bidra till att göra demokratin starkare.

”Våra värderingar utgår från allas lika värde och en tydlig demokrati där alla kan påverka.”

Så formuleras Ridsportens värdegrund.

Samtidigt är demokratin inte given. Om de yngre i dag och nästa generation delar de äldres föreningsengagemang är en öppen fråga. Ridsporten är en idrott där nära 70 procent är under 25 år.

– Det är lätt att förstå de som säger: ”Jag vill bara tävla, något annat bryr jag mig inte om”. Eller de som betalar för sin ridlektion och sedan nöjt går hem, de som i en mening är konsumenter, som tänker att de köper en tjänst av oss. Men vårt uppdrag är större än så. I våra föreningar är det stadgereglerat att arbeta demokratiskt. Jag kan förstå att man på alla nivåer inte ser detta. Också mot den bakgrunden är arbetet för demokratin ständigt pågående. Vi är en stor organisation.

Orden är Kicki Ronnerberg-Bäckmans, ansvarig för föreningsrätt och medlemsfrågor. Hon har arbetat på förbundet sedan 1993. Flera vi möter i denna undersökning säger: Prata med Kicki. Hon vet detta bäst!

Vi frågar henne om även framtida generationer kommer att känna starkt för demokratin. Att självklart tala om civilsamhällets och idrottsrörelsens demokratiska ansvar.

Anammar den yngre generationen ledare synen på demokratiuppdraget?

– Nej, inte alltid, det beror på var du finns i organisationen. Men vi har en lång tradition av ungas inflytande. 1993, när fyra förbund gick ihop i Ridsportförbundet, beslutade vi att stadgereglera vår demokratiska organisering. Det har betytt mycket. Ungdomarna är inte delaktiga bara för de vuxnas skull eller när en aktivitet ska arrangeras. De är fullvärdiga styrelseledamöter. Jag tror att denna organisering är unik i idrottsrörelsen, vilket det inte borde vara.

En ojämsställd idrott

På Riksidrottsmötet, idrottsrörelsens högsta organ, är ridsporten representerad av en eller flera ungdomar.

På så vis traderas ett demokratiskt ansvar – och värnandet av ideellt engagemang – mellan generationerna.

– Jag tror att miljön bidrar till ansvar och utvecklade ledaregenskaper. För att hantera ett så stort djur måste du vara trygg och tydlig i kommunikationen. Annars kan det bli farligt att umgås med den. Vare sig du vill eller inte är det du som är ledare, säger Hanna Danewid, som arbetar med barn- och ungdomsverksamheten på förbundet.

Respekten för unga och deras kunskaper märks också i det demokratiska beslutsfattandet.

– I styrelserummet har jag aldrig märkt en skillnad i att jag är ungdom, annat än att det kan vara till fördel. Säger jag någonting som de andra inte håller med om, då får jag höra det, precis som de andra får det, säger Sara Grelle, ordförande för den centrala ungdomssektionen och ungdomsrepresentant i förbundsstyrelsen.

Trots denna utmärkta struktur för att tillvarata nutida och framtida ledare finns det emellertid en genusproblematik. Ridsporten har svårt att locka killar. Både som deltagare och beslutsfattare.

Könsmönstret växte fram under 1900-talet. Tiden innan var utövarna män och militärer. Så är det inte längre. Av dagens medlemmar är 92 procent kvinnor.

Samtidigt som tjejer vill in i ungdomssektionerna och andra av maktens beslutsformer finns det ett tryck, bland annat från Riksidrottsförbundet, om jämställda styrelser och valberedningar. Det görs försök att få in killarna, men hittills sägs gensvaret vara svalt.

En annan problematik är att idrotten är dyrare än de flesta andra – inte minst i storstäderna är kostnaderna för ridskolan höga. Någon måste betala för hästarnas mat och uppehälle, liksom för välutbildade och arvoderade ledare. Och anläggningarna är dyra i drift.

De höga omkostnaderna gör inkluderingsarbetet till en jätteutmaning.

– Vi vill vara en ridsport för alla. Oavsett vem du är ska du kunna utöva ridsporten, säger Sara Grelle.

– Men vi har ett rykte om att vara en överklassport. Även om det inte längre är så är det en bild vi behöver ändra på.

Käpphästarnas succé

Lanseringen av käpphästar är ett försök till att nu attrahera nya utövare. Fenomenet blir allt mer populärt och har visat sig vara ett kreativt sätt att uppmuntra lekfullhet och rörelseglädje. Tack vare käpphästarna sänks barriärerna. Barn runt om i Sverige blir en del av ridsportens värld.

Kanske är det kännetecknande för en kultur där barns behov uppmärksammas. Att vi möter en idrott som vill lyssna, anpassa sig och låta ungdomarna ta plats.

– Initiativet har kommit från föreningarna. Det har blivit en superstor grej bland unga, säger Sara Grelle med ett leende.

Hanna Danewid hyllar ett pilotprojekt i Skåne. Där kan deltagare söka pengar från en fond som gör det möjligt att bara betala hälften av vad en termin kostar.

I arbetet ”en ridsport för alla” får jämställdhetsfrågor stor uppmärksamhet. Förbundet har även börjat tala om etnicitet. Hanna Danewid exemplifierar med erfarenhetsutbytet med stiftelsen Friends. Samarbetet syftar till att skapa trygga miljöer och i det arbetet diskuteras inkludering, normkritik och diskrimineringsgrunder.

Av 861 föreningar bedriver cirka hälften ridskoleverksamhet. Annika Tjernström lyfter fram flera viktiga inkluderingsarbeten. Föreningar i Malmö, Landskrona, Södertälje och på Österlen är några exempel.

I en tid när många unga lever med både utseendehets och psykisk ohälsa och de sociala mediernas jämförelser kan stallet vara en frizon. Där bedöms du för vem du är och vad du gör, inte hur du ser ut, säger Annika Tjernström.

Också med sådana frågor som utgångspunkt bedriver ridsporten ett inkluderingsarbete.

– Vi arbetar i nära dialog med kommunerna. Denna samverkan och deras finansiella uppbackning är viktig för att vi ska lyckas. Slående är också kommunikationernas betydelse. Det är inte alltid så lätt att ta sig till stallet. Här behöver vi tänka nytt och tillsammans med kommunerna.

I det mediala ramplyuset

I våra samtal talar vi om det ideella engagemangets villkor. Men vi påminns också om starka kommersiella intressen. Enligt generalsekreteraren omsätter hästnäringen 70 miljarder kronor om året.

I Sverige finns det 365 000 hästar. Det är fler hästar än kor.

En framgångsrikt tävlande häst kan kosta uppemot 100 miljoner kronor.

I mångt och mycket har ridsporten flera logiker att hantera samtidigt. Det är också en idrott i rampljuset. När detta skrivs har Hopplandslaget prisats med både Bragdguldet och Jerringpriset för guldet i Olympiska Spelen. Framgångarna skapar entusiasm och sammanhållning. Allt detta kan så klart leda till fler och nya slags utövare.

Generalsekreteraren ser en stor potential när hon blickar framåt.

- Vi har en utmaning i att vara stöpta i samma form, att vi kommer från en militär tradition med fasta och kodade normer. Det har ofta upprepats ”att det är så här det är inom ridsporten”. Vi skulle må jättegott av att tänka på ett annorlunda sätt och i högre grad välkomna personer med en annan bakgrund.

Malmö Civila Ryttareförening

Inom ramen för vår studie har vi förmånen att göra ett nedslag i Malmö Civila Ryttareförening, MCR. Den ligger i stadsdelen Husie i östra Malmö och erbjuder ridskoleverksamhet för barn, ungdomar och vuxna. Det är även en tävlingsklubb.

Vi möter flera personer i tonårsåldern. För flera är samarbetet med kommunen en förutsättning för att kunna delta. Många av dem framhöll den goda gemenskapen och det positiva med mångfalden som präglar verksamheten.

- Alltså ridsporten är en väldigt dyr sport. Det kostar mycket att rida, ha häst och med den utrustning som behövs. Men samarbetet med staden ger alla en möjlighet att få pröva på ridning, också de som vanligen inte har ekonomin för det. Det skiljer oss från andra ridskolor i Malmö och Skåne, som mest når personer från medelklassen.

Malmö stad bistår i marknadsföringen, och sociala medier är ett viktigt verktyg för att nå ut. Instagram nämns, TikTok likaså.

Vi möter ungdomar från flera platser i regionen, de kan bo i Rosengård och Staffanstorps. En person säger att hon lär sig mycket tack vare mötet med nya vänner och mångfalden av personligheter. Flera i verksamheten har till exempel en slags funktionsvariation. Det uppskattas även att Remonterna, ungdomssektionen, ordnar andra aktiviteter än ridning.

För en brokig skara – som annars inte möts – framstår MCR som en omistlig mötesplats. En av tonåringarna anser att hon blivit bättre rustad för livet i sin helhet.

- Här får jag lära mig att vara en så bra människa som möjligt, även utanför MCR.

FAKTA OM RIDSPORT

- Sverige är Europas näst hästtätaste land efter Island.
- Ridsporten har 154 500 medlemmar i 851 föreningar.
- Sett till antalet aktiva är ridsporten den nionde största idrotten i Sverige.
- Värdet av det ideella arbetet inom Ridsporten uppskattas till cirka 900 miljoner kronor årligen.

Källa: Svenska Ridsportförbundet.

NYA ANLÄGGNINGEN
INVIGNING 2021

Simidrott

Vad är idrottens ansvar? Utöver det som omger idrottsmomentet?

Simidrotten med sina 300 föreningar har definitivt ett demokratiuppdrag, säger generalsekreterare Mikael Jansson. Från Riksidrottsförbundet och staten finns förväntningar om ett vidare ansvar än det strikt sportsliga.

Skulle frågorna ställas på förbundets årsmöte är det kanske inte självklart.

– Våra medlemmar har inte gett oss något annat uppdrag än att driva idrottsverksamhet.

Förbundschefen säger att frågorna om samhällsansvaret är högaktuella. De var i hög grad uppmärksammade på det senaste riksidrottsmötet.

Ska till exempel simföreningar erbjuda läxläsning? Eller är det en skola i sig att vara en del av idrottsrörelsen och den föreningstradition den fostrar till, frågar Mikael Jonsson retoriskt.

I strävan att bli en än mer inkluderande rörelse är ledarna nyckeln, understryker förbundschefen. Det var tydligt 2015, det år många kom till Sverige på kort tid.

– Vi såg till att utbilda simlärare med olika etniska bakgrunder. Det blev väldigt lyckat, måste jag säga.

Nu, några år senare, gläds han åt att detta ger fortsatta resultat. Många inom simidrotten talar om ledarnas betydelse för ett långsiktigt engagemang.

– Vi vill ju att projekt ska leda till något bestående. Skapa inkludering på riktigt. Inte tomteblöss.

Mer bassäng för pengarna

Simidrotten beskrivs som en relativt tillgänglig och jämställd idrott. Bassängtider kostar, de utbildade arvoderade tränarna, likaså badkläderna. Dyra simdräkter i tidig ålder är mot denna bakgrund inget som förbundet rekommenderar. Vad krävs då, för att nå ut bredare? En bättre tillgång till hallar – och gott om tider för föreningarna – blir ett svar. Mer bassängyta när nya hallar kommer till, ett annat. Det behövs flexibelt utformade simhallar, så att olika behov lätt kan tillgodoses.

– Vi frågar inte efter storslagna hallar, men lokala politiker verkar se simhallen som ett prestigeprojekt. Du ser nästan aldrig en kommun som bygger en likadan simhall som grannkommunen, säger Mikael Jansson.

Däremot tycks det inte byggas äventyrsbad i samma utsträckning som för några år sedan. Det är förbundet nöjt med att ha bidragit till. Äventyrsbaden nyttjas – trots allt roligt – av en liten del av befolkningen.

Å andra sidan har föreningar fortsatt svårt att få loss tider. Detta, och att det blivit värre, är en återkommande fråga i kontakterna med kommunen och de kommunala bolag som står för driften.

– Vi kan inte förstå varför kommunen ska driva simskola. Låt föreningen göra det. Kommunen driver ju inte fotbollsskola eller friidrottsskola, det gör föreningarna.

På den kommunala nivån tycks man tro att våra föreningar mest jagar medaljer, säger Christer Magnusson, förbundets vice ordförande. Så är det ju förstås inte, något simidrotten behöver få dem att förstå, förklarar han. Magnusson, som länge varit aktiv lokalt i Eskilstuna, tycker att simidrotten har ett mycket viktigt samhällsuppdrag.

– Vi är ofta den första föreningskontakten och vi har ett ansvar att introducera idrottsrörelsen. Också detta brukar vi tala med kommunerna om. Att vi är en väg in i allt detta.

Det är särskilt tydligt i socioekonomiskt utsatta områden.

– Om dessa personer sedan blir spjutkastare spelar ju ingen roll. Genom simningen har de introducerats i föreningsformen.

Ett nytt sätt att delta

Svensk simidrott i världsklass i ett Sverige där alla kan simma. Så formuleras simidrottens vision. Om den ska förverkligas måste äldre som inte lärt sig få chansen. Och så behöver basen av deltagare breddas. Att endast nå den vita medelklassen antas då inte duga.

– Vi har som idrott strävat efter en total dedikation. För utövaren är det allt eller inget, i princip. Men former och värderingar förändras. Nu tillåter vi saker som för tjugo år sedan inte hade accepterats. Till exempel har den del som inte är tävlingsinriktad fått ett helt annat fokus, säger Christer Magnusson.

Det talas om en generation aktiva och ledare som har andra krav än tidigare. Som utmanar det invanda och ett ensidigt elitänkande.

I Svensk Simidrott ingår även konstsim, simhopp, vattenpolo och öppet vatten. Inom vattenpolon finns många med migrationsbakgrund. Balkanländerna, Iran, Syrien, bland annat. Här finns en stor potential, men också en avsaknad av ytor och bassängtider för att kunna tillgodose intresset.

Svensk Simidrott anstränger sig för att på olika sätt bredda sin verksamhet. Här är områden med en lägre aktivitet viktiga. Ett samarbete har utvecklats med Majblomman och Generation Pep. I inkluderingsarbetet finns också en kostnadsproblematik. Även om introduktionen inte innebär höga kostnader finns det utgifter som alla inte har förutsättningarna att klara av. Förbundet försöker tipsa föreningar om att bli mer kreativa vad gäller medlems- och terminsavgifter, till exempel att få de mer resursstarka att betala lite mer.

Christer Magnusson exemplifierar från sin tid som tränare.

– I vår verksamhet var det en stor mångfald. Men när vi reste till Mora för att tävla var det plötsligt en påtagligt homogen grupp. De som inte hade råd var kvar hemma.

Vi hade en kille runt 13 år. Han var verkligen inne i simidrotten och tyckte det var jätteroligt. Och så en dag sa han: ”Jag tycker inte det här är roligt längre, jag slutar.” Jag förstod ingenting. Vad hände? Till slut visade det sig att mamman inte hade råd, och då valde han, i lojalitet med sin mamma, att sluta. Barnen är lojala med sina föräldrar.

En del av Strategi 2025

I förnyelsen av idrotten behövs olika metoder och kanaler. Inkluderingsarbetet ska bedrivas med en normmedvetenhet, med diskrimineringsgrunder och trygga idrottsmiljöer som utgångspunkt. Det har också en central plats i Strategi 2025. För att ta till vara fler personers engagemang och inflytande prövades att digitalisera förbundsårsmötet. Men det var ungefär det antal närvarande som på ett fysiskt möte, konstaterar generalsekreteraren. I fråga om påverkansmöjligheter tycks något mer och annat behövas för att nå nya målgrupper i det demokratiska beslutsfattandet.

En annan utmaning är att få fler att stanna längre inom idrotten. Och då göra ”konsumenterna” till långsiktiga entusiaster, de som köper ”tjänsten simidrott” och kanske nöjer sig med att lära sig grunderna och att deras barn klarar skolans simkrav. Det finns också en annan grupp, mellan 13 och 15 år, som simidrotten tappar i valet mellan olika idrotter.

– Det är ju en kamp om tiderna och en konkurrens med allmänheten. Men det är ingen tillfällighet att vi inför säsongen 2022 och 2023 tar upp frågan om fler aktiviteter. I verksamhetsinriktningen betonas delaktighet och demokrati. Vi vill erbjuda mer också för dem som inte tävlar, säger Cecilia Augustsson Edstam, föreningsutvecklare på förbundet.

I föreningen Spårvägen arbetar man för att barn och unga i samma ålder – oavsett färdighetsnivå – ska få träna tillsammans i större utsträckning än tidigare.

– Det gör att de kan fortsätta längre tillsammans och i det hitta motivation och glädje, säger Michelle Asprou Forsberg.

Hon arbetar i en tjänst som utvecklingskonsult i Stockholm. På 40 procent är hon projektledare för SamsynSim, ett projekt som bedrivs i samarbete med RF- SISU Stockholm, vars mål är att öka simkunnigheten och föreningsaktiva i idrottssvaga områden.

Michelle Asprou Forsberg talar om att få till en igenkänningsfaktor. När någon i en familj börjar simma så sprider det sig till andra i hemmet. Som i sin tur lockar med sig vänner och grannar.

För att lyckas i de mer idrottssvaga områdena behövs föreningar. Det finns områden där det är gott om bassänger, men som saknar aktiva föreningar. Resultatet blir tämligen tomma bassänger. Vilket medför såväl möjligheter som utmaningar.

– Ett problem är kostnaderna, att föreningar inte kan ta ut en terminsavgift som på andra håll, och avstår därför från att utveckla en verksamhet där. Det är också vanligt att föräldrarna inte kan simma. De upplever det då som obekvämt, ja rent av ganska läskigt, att ta med sig barnen till simhallen, säger Michelle Asprou Forsberg.

En laddad fråga senaste åren har varit om uppdelade tider, baserat på kön. Asprou Forsberg tror att hallarna behöver vara öppna för alla – särskilt om man vill att föräldrarna ska komma med sina barn.

August Wiklund är ledare för nya integrationsprojektet ”Simidrott når alla”, därtill utbildningskoordinator på förbundet. Han talar varmt om projektet.

– Även för dem vi tappat längs vägen, till följd av pandemin och andra anledningar, tror jag projektet haft en stor påverkan i deras liv. Att det hjälpt dem att komma in i samhället och att dessa erfarenheter blir till nytta i livet.

Simidrottens förebilder

Michelle Asprou Forsberg, Cecilia Augustsson Edstam och August Wiklund talar alla tre om behovet av förebilder. Någon som andra kan se upp till. När vi frågar om exempel får vi ett snabbt svar. Kolla in TSS i Trollhättan!

Vi gör så och bestämmer träff med Helena Sjöberg, verksamhetsutvecklare och den i föreningen som startade projektet ”Simidrott för alla”. Ett projekt hon är glad för och stolt över.

– Det är många frågor vi på förhand inte kunde föreställa oss och för någon som inte kan simning måste du förklara väldigt mycket mer i detalj. Men det har varit jättelyckat. Vi har fått in flera som ledare i simskolan och vi har fått jättemånga nya medlemmar.

När man väl börjar arbeta med inkludering på allvar inser man hur det faktiskt ser ut. Att vi har varit homogena. Nu kan vi också se att vi saknar HBTQ-personer i verksamheten.

En fortsatt känslig fråga har att göra med klädkoderna vid tävling.

– Det är svårt för en muslimsk tjej att tävla när hon enligt våra regler inte får simma med slöja och heltäckande kropp.

Också för transpersoner, säger hon, finns det mycket att göra för att öka tillgängligheten. Omklädningsrummen, duscharna, klädkoderna – allt detta måste diskuteras med en öppenhet och förståelse för behoven.

I föreningen möter vi också Samiya, en av föreningens yngre ledare. Hon ger uttryck för att stortrivs, också i rollen med att försöka få fler till föreningen. Hon berättar om en dag i området Kronogården, där hon själv bor.

– Jag och Helena (Sjöberg) satt där i två dagar och hjälpte till med anmälningar till simskolan. Folk uppskattade att vi var på plats, tyckte det blev enklare att anmäla sig direkt till oss och många känner sig uppenbart mer bekväma när de ser en person i föreningen som är mörkhyad eller bär sjal. Och vi fick jättemånga anmälningar faktiskt!

FAKTA OM SIMIDROTT

- Simförbundet bildades 1904.
- Det har 140 000 medlemmar i över 300 föreningar.
- Varje år görs det 30 miljoner besök i simhallar runt om i Sverige.

Källa: Svenska Simförbundet.

Skateboard

Det kommer inte heta ungdomskommitté. Det blir något annat, något coolare. Som kidsen kan ta till sig.

Katharina Sterner, en ung generalsekreterare som länge varit chef, förklarar att det behövs ett språk som skateboardvärlden förstår. Förvänta er inte en målgrupp som skriver motioner eller förstår hur det går till. I deras värld är en sådan uppmuntran alltför byråkratisk. Däremot borde så klart varje förening ha en förslagslåda, dit unga kan komma med sina idéer.

Mötena med ledare och aktiva inom skateboarden är fascinerande. Detta är en sport där de flesta utövare är unga. Till Old Bastards i Malmö kan du komma – och bara släppas in – om du är över 30. Men då är du en del av det gamla gänget.

Dessutom är det en idrott där attributen är viktiga. *Image is everything*, sa tennisspelaren Andre Agassi. I denna idrott behöver det knappast sägas. Det är en central del av kulturen.

I ljuset av detta ter det sig inte överraskande att förbundscheferna vi möter bär keps under intervjun. Eller att de brukar komma till Riksidrottsförbundets möten med mössan i ena handen och brädan i den andra.

Ingen Red Bull-mössa

Det är en idrott som vill bli mer inkluderande – men också har en stark identitet och kultur som dess utövare behöver förhålla sig till. Du ska vara *hard core*. Ha en Thrasher-hoodie. Se ut som en punkare, även om du inte är det. Kommer du med en Red Bull-mössa till parken blir du närmast hånad. Eller i varje fall avfärdad som kommersiell.

Det är en idrott som sägs utövas av en ”priviligierad vit medelklass”. Likväl verkar skataren med en kommersiell logga betraktas som en *sellout*.

– Ett exempel är att vi inte haft några företagspartners. Jag tycker det är något vi borde ha och är något vi nu diskuterar. Men visst finns det en beröringskräck med det kommersiella utanför skateboardindustrin, säger föreningsutvecklaren Henrik Cederlund från sitt kontor i Halmstad.

Han beskriver skateboarden som lika mycket en livsstil som idrott. En som, likt andra brädsporter, har varit – och till dels fortfarande vill vara – subkultur i det svenska samhället.

Skateboarden beskrivs också som en idrott där många ”hittar hem”. Det kan handla om överenergiska personer som inom skateboarden upplever en stor frihetskänsla. Generalsekreteraren uppfattar att skateboarden är tilltalande för människor med någon slags diagnos, även om det inte finns något särskilt underlag som visar på det.

Förbundsledningen talar vidare om stora förändringar under de senaste åren. Tidigare har det nästan bara varit killar som åkt. I dag är nästan en fjärdedel tjejer.

Tappet är inte, som i många andra idrotter, i tonåren. Däremot slutar många åka när de är runt 25.

Generalsekreterare Katharina Sterner säger att förbundet har ett ansvar att det ska bli fler kvinnliga utövare. Hon tycker också att medierna borde visa på den förändring som sker.

– Det handlar om en medvetenhet. Varför så ofta gestalta den modige killen och den passiva tjejen? Varför inte vända på det, att visa på den coola tjejen som flyger högt med sin bräda och killen som sitter eller kollar på?

Andra kommunikativa villkor

Trots en jämställdhetsmedvetenhet på förbundet så tar förändringar tid. Under samtalet återkommer Katharina Sterner till organisationen No Limit. Hon säger att den bildades 2007 med syftet att skapa en jämställd skateboardscen. När målet uppnåtts skulle verksamheten läggas ned. Men ännu finns den kvar, konstaterar generalsekreteraren.

Det finns därtill rebelliska drag inom skateboarden, och det är inte säkert att kampanjer och opinionsbildning från förbundet omhuldas av den lokala föreningen eller når fram till den enskilde utövaren. Henrik Cederlund befarar rent av att många upplever en ”överkommunikation” från förbundets sida.

– Vi behöver bli bättre på att tala direkt med kidsen. Sajten grymt.com är ett sätt där vi försöker göra det på deras sätt, säger Katharina Sterner.

Generalsekreteraren säger att förbundet nu lägger mycket tid på ett inkluderings- och jämställdhetsarbete. Förbundet ser också att det kan generellt bättre i fråga om att utveckla demokratiska strukturer och påverkansmöjligheter. Det framhålls att medlemmar inom flertalet större föreningar nu går kurser som på sikt ska göra skateboarden mer jämställd och inkluderande. Många föreningar antas däremot inte ha goda förutsättningar. Särskilt de mindre föreningarna, erfar förbundets personal, kan rent av värja sig för trycket uppifrån – och under sådana förhållanden inte riktigt förmå ta till sig av förbundskansliets förändringsiver.

Två föreningar som lyfts fram för ett framstående inkluderingsarbete är Bryggeriet i Malmö och Trollhättans skateboardförening. Henrik Cederlund berättar om ett tillfälle i Halmstad då han själv fanns på plats när föreningen bjudit in sina medlemmar under 15 år till en samling. Cirka 30 personer deltog.

– Det mynnade ut i en motion med 21 förslag till föreningsårsmötet. Alltifrån att köpa in Pringles i stället för Estrella-chips, till ett hjälmkrav på barn upp till 15. Det hade de vuxna länge diskuterat, men kom först att verkställas sedan barnen själva föreslagit detta.

Tryggare arenor

Flera av samtalen leder in på reflektioner om att tjejerna ofta känt sig obekväma i skatekulturen, och att särskilda tider för tjejer är ett försök att skapa tryggare parker och så också tilltala fler.

– Det har ofta uppfattats mer legit att skejta i streetmiljö än i en skatepark, förklarar Henrik Cederlund.

– Förr åkte många i garage och gick lite i gång på att bli bortkörda av säkerhetsbolagens vakter. Det var ju häftigt men också en svårtillgänglig miljö, säger Katharina Sterner.

I frågan om olika slags ytor och arenor är kontakterna med kommunerna viktiga. Henrik Cederlund säger att initiativen till skateparker vanligen kommer från föreningarnas medlemmar. I många kommuner är det självklart att förse invånarna med fotbollsplaner. Men inte skateparker. Det försöker förbundet ändra på genom att påverka kommunerna.

Av geografiska områden där skateboarden syns som mest nämns Skåne, Västra Götaland, sträckan mellan Örebro och Stockholm, delar av Dalarna och E4:an norrut. Men överlag behövs parker såväl inomhus som utomhus, det är budskapet. I fråga om attraktiva aktivitetsytor är det vita fläckar runt om i Sverige, där landskapet Småland framhålls som exempel. Förbundet har tagit fram ett anläggningsdokument som de vill att föreningar och kommuner diskuterar tillsammans.

– Av utomhusparkerna ägs väl cirka 98 procent av kommunerna. Ibland blir det riktigt bra i byggandet av nya. Men det finns andra exempel då skateboardföreningen känner sig lurad. Det är nämligen tusen andra åkdon där. Sparkcyklar, inlines, radiostyrda bilar, bobby cars, personer som sitter utan att göra något i parken, säger Katharina Sterner.

En ökad närvaro i multietniska stadsdelar

Av samtalen framkommer också att det planeras för en ökad närvaro i multietniska områden. Tidigare har förbundet haft ett samarbete med Fritidsbanken runt om i Sverige och ett särskilt arbete för nya svenskar tillsammans med Svenska Basketbollförbundet. I arbetet med ensamkommande flyktingar var det framför allt killarna som kom till aktiviteterna.

– Trösklarna för att starta en förening, gå med i förbundet och påverka barns och ungas möjligheter att åka skateboard är ju väldigt, väldigt låg. Skateboarden är på det viset tillgänglig för många. Å andra sidan kostar en skateboard en del, säger Henrik Cederlund.

I föreningen Bryggeriet har arbetet i socioekonomiskt svagare områden intensifierats. Andrea Andersson Antunes, verksamhetsledare för Tösabidarna, Skate Goats och Nybörjarskate, ser ett stort arbete framför sig.

– Vi har blivit mer aktiva i områden som Hermodsdal, Lindängen, Kroksbäck och Rosengård. Vi erbjuder att man där får prova på att åka med hjälp av en ledare och man kan då låna bräda och skydd. Det här har vi gjort några veckor under de senaste somrarna och vi känner att vi har mer att göra. Vi jobbar nu vidare, till exempel med ett inspirerande utbildningsmaterial.

Något lättare har det överlag varit med jämställdhetsarbetet, att inkludera tjejer i verksamheten. Andrea Andersson Antunes säger att det varit ett arbete under en längre tid.

– Vi försöker få med och synliggöra tjejer i olika sammanhang, se till att ha en tjejklass i tävlingar och berätta om detta i sociala medier. Två kvällar i veckan har vi dessutom bara öppet för kvinnor och transpersoner.

Skate Nation

En söndagskväll besöker vi Skate Nation i Fryshuset i Stockholm. Vi möter personer på ett så kallat genomgångsboende i Johanneshov. Några av dem har bara dagarna innan flytt Afghanistan.

Gruppen vi möter har varken dyra hoodies eller Red Bull-mössor. Men de utstrålar den frihetskänsla som skateboard-Sverige talar om.

Verksamhetens mål är att skapa ett sammanhang för de som är nya i Sverige. Och att med skateboarden som verktyg bidra till rörelse.

Så gott som alla kommer med trauman från krigsdrabbade områden.

– De här barnen hade aldrig hittat hit utan oss. Vi har bokstavligen knackat dörr. Vi träffade barnen på detta boende första gången via ett språkcafé, drivet av ideella krafter, och numera är vi varje söndagskväll här i Fryshuset, säger ledaren Lisa Tolf.

Detta har i sin tur lett till att andra barn, uppvuxna i Sverige men som haft svårt att komma in i skate-communityn, kommit till verksamheten. Ett annat exempel på aktiviteter är Lovely Days at Fryshuset, vilka äger rum under skolloven.

Lisa Tolf, som själv inte är brädåkare, hyllar skateboarden – och det unga Skateboardförbundet, som hon anser är mycket tillmötesgående. För att åka bräda krävs mod, styrka, balans och koordination, säger Lisa Tolf. Hon ser också att skateboarden förenar olika streetkulturer och på så vis tilltalar många av dem som håller på med dans, musik och graffitimålning. Just därför har hjälmkrav varit kontroversiellt inom idrotten. Många av utövarna älskar sin frihet.

Skate Nation i Sverige kom till genom ett initiativ från ett privat företag. Företaget finansierar halva Lisa Tolfs tjänst, som hon haft i 1,5 år. Fryshuset står för resten.

I samarbete med Riksidrottsförbundet och SISU Idrottsutbildarna introducerar Lisa Tolf grunderna i svenskt föreningsliv för sin målgrupp. Det gäller att visa, säger hon, att det inte bara handlar om att någon annan gör något, utan också att du själv kan bidra till något större.

– Om du går in i den här hallen en vanlig vardag är det väldigt tydligt att det är ganska privilegierade barn och unga som åker här, och som har ett årskort. Som i så många andra sporter. Men jag skulle nästan våga säga att det är ännu vitare här. På så vis är dessa insatser superviktiga för att kunna nå många, många fler.

FAKTA OM SKATEBOARD

- Sveriges Skateboardförbund, som har sitt huvudkontor i Göteborg, bildades 2012. Bakom bildandet var ett initiativ av föreningarna KFUM Fryshuset, Fryshuset Fritid (Stockholm Skatepark), Föreningen Bryggeriet Malmö, Borlänge KFUM och No Limit.
- Förbundet blev medlem i Riksidrottsförbundet 2013.
- Antalet föreningar är cirka 100.

Källa: Sveriges Skateboardförbund.

Framgångsrik inkludering i idrottens värld

I detta kapitel fördjupar vi oss i några exempel på inkludering av ungdomar från multi-etniska stadsdelar med ett lågt deltagande i organiserad idrott. Vi ger exempel på satsningar som framgångsrikt vänt sig till en annan kategori ungdomar – de asylsökande – och därtill på ett arbete som öppnat för diskussioner om rasism och strukturell diskriminering inom den egna idrottsrörelsen. Beskrivningen av dessa satsningar baseras på studiens genomförda intervjuer och fångar informanternas erfarenheter. Kapitlet avslutas med en reflektion kring såväl de mönster vi själva identifierar som informanternas egna upplevelser av förväntningar och fallgropar.

Att nå nya barngrupper genom samverkan

Som framgått av kapitel två är orsakerna och effekterna av urban segregation mångfacetterade och komplexa. Det rör sig om både strukturella och individuella dimensioner. Komplexiteten pekar mot nödvändigheten av en ökad samverkan för att motverka segregationens negativa effekter. Behovet av samverkan – mellan aktörer från olika delar av samhället – understryks även av statliga myndigheten Delmos, Delegationen mot segregation.⁴⁰

---

40 Delegationen mot segregation, som bildades 2018, ska verka för att minska och motverka segregation i samhället och förbättra situationen i socioekonomiskt utsatta områden. Detta genom att främja samverkan, sprida kunskap och ge ekonomiskt stöd. Se delmos.se.

Relationer mellan offentliga och ideella verksamheter är inte oproblematiske. Idrottsrörelsen är en del av en föreningsdemokratisk struktur i Sverige som bygger på de egna medlemmars vilja och engagemang. Samtidigt får idrottsrörelsen ett offentligt stöd, vilket är kopplat till bestämda förväntningar från statens håll gällande de roller i samhället som rörelsen förväntas svara upp emot. Sedan millennieskiftet har nya bidragsformer tillkommit med syfte att främja en verksamhetsutveckling inom idrottsrörelsen som gör det möjligt att nå ut till barn och ungdomar som rörelsen inte nått tidigare. Det handlar också om att förmå fler att stanna kvar längre upp i åldrarna.⁴¹ Detta aktualiserar en diskussion om hur idrottsrörelsen samtidigt förhåller sig till medlemmarnas och statens intressen. Hur hanteras och balanseras de olika förväntningarna på bästa sätt?

Att det är möjligt att hitta sätt att förena intressen kan de två föreningar som lyfts fram i detta avsnitt vara ett exempel för. Basketbollklubben Malbas och Malmö Civila Ryttareförening är två Malmöbaserade föreningar som under senare år medvetet utvecklat sin verksamhet genom att arbeta fram nya praktiker för att möjliggöra en inkludering av barn och ungdomar från socioekonomiskt utsatta områden i staden. Att det är föreningar i Malmö är intressant då detta är en stad som varit negativt påverkad av urban segregation och ojämlikhet, och som under senare år medvetet satsat på att motverka dess negativa effekter med stöd av forskning. I rapporten *Malmöns väg mot en hållbar framtid*, av Malmökommissionen, lyfts tydligt vikten av ett levande civilsamhälle och föreningsliv för att skapa mer jämlika och hållbara städer.⁴²

Genom att lyfta fram erfarenheter av att inkludera ungdomar från nämnda områden vill vi synliggöra att ett sådant arbete är möjligt och resonera kring några viktiga aspekter som ett sådant arbete medför.

Basketbollklubben Malbas

Katarina Olsson är klubbchef för basketbollklubben Malbas i Malmö. Trots att hon arbetat länge i Malmö var det först vid tillträdet 2017 som hon upptäckte hur lite av Malmö hon egentligen kände till. Olsson tror själv att det har sin förklaring i den utbredda segregationen.

- För oss är det viktigt att hela vår förening ska spegla Malmöns demografi. Alla som kommer in i klubben ska identifiera sig och känna igen sig, känna att det här är min klubb.

Katarina Olsson underskattar inte svårigheterna med denna ambition. Hon vet att det mest är människor med större socioekonomiska resurser som har kraft och tid att engagera sig ideellt i idrottsföreningar. Trots detta förhållande beskriver klubbchefen arbetet med att ”breda” föreningen – när det gäller spelare, medlemmar, organisation och personal – som prioriterat. En samverkan med andra organisationer ser hon som självklar, då hon bedömer att Malbas inte har förutsättningarna och kompetenserna att på egen hand lyckas i andra områden:

- Vi kan inte bara komma med tre helvita ledare från Limhamn och tro att vi ska nå framgång.

Viljan att bättre representera den mångfald som finns i Malmö har gjort att de har kartlagt hur mångfalden ser ut inom föreningen. De konstaterar att de, liksom fallet brukar vara inom basket generellt, är ganska duktiga när det gäller jämställdhet, men mindre duktiga på att inkludera människor från ekonomiskt svaga områden. Detta kopplar hon bland annat

41 Norberg 2019, s. 22.

42 Stigendal & Östergren 2013. Malmökommissionen bildades av Malmö stad med syfte att låta forskare och praktiker tillsammans undersöka de processer som bidrar till ojämlikhet i hälsa bland malmöborna, samt hur dessa kan motverkas.

till att det inte är lika lätt att få personer som inte har en stark ekonomi att arbeta frivilligt och utan arvode i en förening.

För att ändå nå ungdomar och rekrytera ledare från de ekonomiskt svaga områdena i staden har Malbas medvetet satsat på att bli aktivt inom nätverk som klubben inte varit en del av tidigare, där fritidsgårdar eller allaktivitetshus belägna i nämnda områden ingår. Mycket arbete läggs på att hitta sätt som gör det möjligt för alla ungdomar att kunna vara med ekonomiskt, då många inte har möjligheten att betala de vanliga tränings- och medlemsavgifter. Katarina Olsson uppskattar att Riksidrottsförbundet och SISU Idrottsutbildarna bistår när det gäller rekrytering av nya ledare. Däremot borde stödet vara mer långsiktigt utformat, i tid har det handlat om insatser under ett par år.

En annan satsning har varit att starta klubbtag i områden som tidigare saknat det, som Rosengård, och att starta så kallade *open gym* i samma område. Ett open gym är helt enkelt tillfällen då sporthallar eller skolor öppnas under loven så att alla barn och ungdomar, inte enbart klubbens medlemmar, kan träna basket. Klubben tillhandahåller bollar och ledare men träningen är inte traditionellt organiserad, utan sker mer på egen hand. Edith Månsson, 15 år, en av klubbens spelare och coach till ett lag med yngre pojkar, menar att formatet fungerar bra för att komma i kontakt med nya grupper av ungdomar. Särskilt bra är det för barn som på grund av familjens socioekonomiska förutsättningar inte har lätt att ta sig till de stora sporthallarna som kan ligga längre bort.

– Malmös stora sporthall Hästhagen ligger ganska centralt. Ibland är det svårt att ta sig dit om man inte får skjuts eller om bussarna inte går. Då är det bättre att ha open gym där ute. Det har de gjort och jag tror att de har fått resultat som de har velat från det.

Klubbchefen Katarina Olsson lyfter fram samarbetet med fastighetsbolaget Rosengårds fastigheter som betydelsefullt för deras arbete med att bredda föreningen. Detta samarbete, som konkret inneburit ett ekonomiskt stöd från fastighetsbolaget till föreningen, har inneburit att Malbas kunnat erbjuda en kraftigt reducerad medlemsavgift för ungdomar. För fastighetsbolagets del innebär samarbetet att de bland annat bidrar till att skapa en positiv miljö till sina boende, men också att de kan upprätthålla en god relation med kommunen.

Satsningar på att bredda mångfalden i föreningen och nå ut till ungdomar i socioekonomiskt utsatta områden verkar ha fallit väl ut enligt vad som framkommer i intervjuerna. För Nicole Nilgert Persson, 15 år, en av klubbens unga spelare och coach, fångar klubben den mångfald som finns i Malmö tack vare möjligheten till ekonomiskt stöd som finns i klubben:

– Jag skulle nog säga att vår förening är väldigt välkomnande – vi har lag i hela Malmö, alltifrån Bunkeflo till Limhamn och Rosengård. Det är väldigt bra.

Malmö Civila Ryttareförening

Malmö Civila Ryttareförening (MCR) är en förening som satsat på att utveckla en samverkan med Malmö stad för att kunna erbjuda kostnadsfria aktiviteter till barn och ungdomar från socioekonomiskt utsatta områden i staden. Samarbetet har bland annat uppmärksammat med ett särskilt hållbarhetspris.⁴³ Genom att utveckla nya sätt att bedriva verksamhet på har föreningen lyckats nå till andra ungdomsgrupper än de som brukar söka sig till ridning. Detta har lett till att MCR blivit utsedd av Malmö stad som en av stadens officiella mötesplatser, det vill säga platser med kostnadsfria aktiviteter där mycket av det som händer bygger på deltagarnas egna önskemål. Samarbetet har gjort det lättare för barn och ungdomar från ekonomiskt svaga områden i staden att lära sig om hästar och rida på sin fritid.

För att nå till nya ungdomsgrupper satsade föreningen på ett ”drop in-deltagande”, där barn och ungdomar deltar spontant och kostnadsfritt, något som möjliggjordes av stöd från staden. Föreningen har också satsat på att utveckla en fritidsliknande verksamhet, där ridningen inte är i fokus utan möjligheten att umgås med andra barn och ungdomar kring aktiviteter som till exempel bakning eller spel. Enligt generalsekreteraren Annika Tjernström fungerar stallen många gånger som informella fritidsgårdar. Det finns studier som visar att stallen ofta erbjuder möjligheten till en social gemenskap som inte enbart kretsar kring ridning, under översynen av ungdomsledare.⁴⁴ Information om föreningens aktiviteter sprids till exempel av skolor och föreningar i nämnda områden, men också genom sociala medier och hemsidan *Kul i Malmö*, som informerar om gratisaktiviteter arrangerade i samarbete mellan Malmös föreningsliv och av Malmö stad. Enligt Anna Lundin, en av föreningens instruktörer, fungerar de nya aktiviteterna som ett bra sätt att komma i kontakt med ridningen för många ungdomar.

– Särskilt de spontana tillfällena. Dit brukar några komma tillsammans. Sen när en har börjat tycka att det är kul, blir det: ”ja, men kom med, du kan prova”, eftersom det inte finns några begränsningar. Och när de har blivit bättre, mer självsäkra med hästarna, så tycker de att det är ännu roligare att få hjälpa sina kompisar och så tar de dit några fler.

Anna Lundin menar att de spontana tillfällena leder till att de ungdomar som fått pröva på att ta hand om hästar och ”hittar sin favorithäst” blir på ett naturligt sätt nyfikna på hur de kan bli medlemmar i föreningen, för att därigenom få möjlighet att sköta en häst en dag i veckan.

⁴³ MCR mottog år 2019 ett hållbarhetspris av Lövssta Future Challenge.

⁴⁴ Se till exempel Hedenborgs, Torells och Roséns beskrivning av det offentliga stödets avgörande betydelse i den historiska utveckling som lett till formeringen av dagens ridskolor i Sverige, 2021.

De nya praktiker som föreningen utvecklat har enligt Tova Strömqvist, ordförande i MCR:s ungdomssektion, skapat en mix där barn från de finare områden i Malmö provar på att rida tillsammans med barn som kan vara nyanlända. Just mångfalden som präglar de som tränar på MCR och hur den skiljer sig från de som tränar på andra ridskolor än något som Helen, en av föreningens unga deltagare, själv reflekterat över:

– Vad jag har upplevt från andra ridskolor så är det ganska mycket tjejer och kanske folk med ganska mycket pengar. På MCR har vi väldigt mycket gratisaktiviteter vilket gör att andra, från andra områden eller som kanske inte har samma möjlighet när det kommer till pengar, också är där – vilket är jätteroligt. Och det är mycket mer killar på vår ridskola än vad jag sett på andra ridskolor. Det är väldigt positivt.

Aisha, en av ungdomarna från Rosengård, berättar att hon deltar i föreningens aktiviteter och rider varje vecka, något hon uppskattar bland annat därför att det ger möjligheten att träffa nya vänner. Det är just föreningens öppna och flexibla träningsmöjligheter som Aisha kom i kontakt med först.

– Jag började rida på MCR slutet av 2019. Och jag red då drop in, men nu har jag tagit ett steg fram och börjat i grupp. I grupp gör man mer, man galopperar och hoppar och så vidare.

Tova Strömqvist erfar att vissa av barnen som kommer från områden som Rosengård kan ha en ganska hård och ”stöddig” attityd i början, men att detta är något de växer ifrån i den miljön de möter i stallet. Att få ta ansvar, med allt vad det innebär i form av arbete i ett stall, gör enligt henne att barnen utvecklas på ett positivt sätt.

– När man märker att de börjar ta lite mer ansvar så börjar man lita på dem. Och jag tror att de mår väldigt bra av det. Att de kanske har en vuxen som de kan lita på och som litar på dem.

Tova Strömqvist uppskattar antalet medlemmar i föreningen till drygt 500 och påpekar att antalet har ökat i och med satsningen. Hon säger att det är tack vare samarbetet med Malmö stad som föreningen i dag har en imponerande mångfald av aktiviteter och medlemmar. En av fördelarna handlar om att satsningen kan ge möjligheter för ungdomar att överkomma fördomar som kan finnas om de som bor i andra områden i staden.

– Jag tror att om barn lär sig umgås med människor från olika delar av Malmö så kommer de förhoppningsvis som äldre ha lättare att bryta ner sina fördomar.

Flera av de intervjuade i MCR påpekar att de som förening haft stor hjälp av att deras anläggning ligger relativt centralt, i jämförelse med andra ridskolor, och med bra bussförbindelser. Detta är också en fråga som generalsekreterare Annika Tjernström identifierar som mycket viktig och berättar att de inom förbundet arbetar med att säkra bussförbindelser som når fram till befintliga ridskolor. Men närhet räcker inte för att förklara att barn och ungdomar från utsatta områden hittat till föreningen, menar instruktören Anna Lundin, och nämner hur barn från vissa områden som egentligen har en annan ridskola mycket närmare ändå väljer att åka till MCR:s anläggning på grund av de aktiviteter som erbjuds där. Hon menar att det viktigaste är hur inkluderande och tillgänglig verksamheten uppfattas av barnen, samt att det finns ett bra utbud av träningstider.

Som framgår av kapitel två ser generalsekreterare Annika Tjernström samverkan med kommuner som ett viktigt verktyg för att kunna bedriva ett inkluderande arbete med ungdomar från socioekonomiskt utsatta områden, och menar att de erfarenheterna från Malmö och liknande satsningar i till exempel Södertälje, är viktiga att ta vara på och sprida till andra områden. Utmaningarna ligger i att omvandla de aktiviteter som ofta genomförs i projektform till mer permanenta verksamheter i föreningarna. Också i det avseendet är samarbetet med kommunen av mycket stor betydelse.

Simidrottsledare som brobyggare

Simidrott för alla är namnet på den satsningen som Svenska Simförbundet arbetade med under åren 2018 och 2019, med syfte att utbilda fler personer med annan etnisk bakgrund än svensk till att bli simidrottsledare. Projektet resulterade i att över 200 nya simidrottsledare med annan etnisk bakgrund och från socioekonomiskt utsatta områden utbildades under dessa år. Satsningen föll så väl ut att förbundet fortsatte arbetet inom ramarna för projektet *Simidrott när alla*, mellan år 2020 och 2021, med bland annat syfte att erbjuda de nya ledarna en möjlighet att gå vidare inom simidrottens olika grenar med hjälp av fortbildning.⁴⁵

I kapitel två kan vi ta del av förbundschefen Mikael Janssons resonemang om detta. Han talar om den särskilda satsning som inleddes under 2015. Situationen i Sverige, liksom i övriga Europa, präglades det året av det stora antalet flyktingar som sökte skydd från olika krigsområden, inte minst från kriget i Syrien och Irak. Initialt var tanken att satsningen specifikt skulle vända sig till dessa flyktingar, men enligt Mikael Jansson bestämde de sig tidigt att inte begränsa satsningen till denna kategori. De ville arbeta med något mer bestående, och som skulle påverka på längre sikt än att erbjuda nyanlända simundervisning. Det är då tanken föddes på att satsa på att få in simidrottsledare i organisationen från grupper som var underrepresenterade annars, däribland personer med olika etniska bakgrunder. Christer Magnusson, vice ordförande i Svenska Simförbundet, anser att detta möjliggör för fler ungdomar att identifiera sig med idrotten.

– Det är lättare att rekrytera nya ledare om simmarna upplever en igenkänning med dem vi knyter till oss.

⁴⁵ Information om dessa satsningar finns på hemsidan: svensksimidrott.se/Strategi2025/Diskrimineringsgrunderna/etnisktilhorighet/2020simidrottnaralla.

Trollhättans simsällskap var en av de föreningen som valdes ut för satsningen första omgång 2018. Helena Sjöberg, som arbetar som verksamhetsutvecklare på TTS och som är en av de som startade projektet Simidrott för alla i Trollhättan, menar att de bestämde sig för att rikta satsningen mot socioekonomiskt utsatta områden i staden, som Kronogården. På så sätt var det segregationen i staden som kom att avgöra fokus för satsningen, mer än vistelsetid eller etniskt ursprung per se. Helena Sjöberg menar att alla i kansliet är medvetna om de problem som finns med segregation, men har fullt upp med alla andra arbetsområden inom föreningen, vilket gör att de uppskattar att hon har det på sitt bord att arbeta med frågor om inkludering och utveckling, som inbegriper att motverka segregationens negativa konsekvenser. Satsningen inleddes med att de satte sig i kontakt med ungdomar i bland annat fritidsgårdar och skolor.

– Vi pratade med skolan, idrottslärarna, de ungdomarna som visade framfötterna på gympan. Sen spred sig ryktet att man kunde jobba i vår förening. Så efter projektet, när vi hade fått tag i nya ledare, kom deras kompisar och sa: "Hej, jag hörde att man kunde jobba här. Jag vill också jobba hos er".

När projektet inleddes 2018 var målet att locka 15 nya simidrottsledare från de utvalda områdena. Helena Sjöberg trodde inte att intresset skulle bli så stort utan snarare "får vi fem nya ledare är det bra". Men intresset visade sig vara mycket större än så. Över 40 ungdomar kom på första intervjutillfället. Ungdomarna fick ansöka om möjligheten till att bli ledare genom att förklara varför de var intresserade av det, och vad de ville göra av sin utbildning. Ungdomar som valdes ut fick en grundtränarutbildning i simidrott, kompletterad med internutbildning som gick igenom de grundläggande simkunskaperna som flera inte hade med sig. På så sätt var det verkligen en grupp som skilde sig från den traditionella bakgrunden i simidrotten som andra ledare har. För Helena Sjöberg har detta varit en mycket framgångsrik satsning, då det bland annat lett till nya medlemmar.

– Det har varit jättelyckat. De här ledarna hjälper sina grannar, sina grannars grannar och sina kusiner att anmäla sig till simskolan. De kan också förklara för föräldrarna vad simning går ut på och varför man ska gå där. Och att man måste kunna simma för att få godkänt i idrott!

Detta framstår som extra viktigt då hon menar att många barn i socioekonomiskt utsatta områden inte lär sig att simma i samma utsträckning som barn i andra områden, av olika skäl men inte minst på grund av att föräldrarna ofta inte har simkunskaper.

De nya simledarna som brobyggare

Ett viktigt resultat i satsningen är att de nya simledarna snabbt kom att fungera som brobyggare. Denna position kan här beskrivas som personer som fungerar som vad sociologen Lisa Kings kallar *dubbelriktade kommunikationslänkar*, i detta fall personer som möjliggör en kommunikation mellan etablerade civilsamhällesorganisationer och aktörer i socioekonomiskt utsatta områden.⁴⁶ Forskning har uppmärksammat hur centrala brobyggare har varit när organisationer ur det etablerade civilsamhället ska verka i stadens marginaliserade områden, där de annars ofta har svårt att etablera sig.⁴⁷ Att ha personer som både känner till förutsättningarna i ett lokalsamhälle och själva är förankrade där som engagerar sig i en förening kan vara avgörande för en verksamhets framgång i dessa områden. Michelle Asprou Forsberg, som bland annat arbetar med att öka simkunnigheten i områden där deltagande i organiserad idrott inte är så stort, ser hur denna satsning gjorde det möjligt att nå hela familjer.

⁴⁶ Sociologen Lisa King har i sin forskning uppmärksammat hur avgörande denna position kan vara för organisationer ur det etablerade civilsamhället som vill verka i socioekonomiskt utsatta områden. Kings 2018, s. 78.

⁴⁷ Se Ewert med flera 2006; Kings 2011.

– Vi riktade oss mot ett socioekonomiskt svagt område men också ett område där det finns väldigt mycket generationsboende. Den här personen som blev trygg i vattnet kunde påverka hela sin familj. Och kunde sprida det till nästa familj, så vi nådde väldigt många genom det här.

Språkkunskaper och kulturella resurser

Ett konkret exempel på hur de nya simidrottsledare kom att fungera som brobyggare kan hämtas från projektets andra omgång, under 2020, som hade fokus på att erbjuda ett tjugotal tjejer från de utvalda områdena möjligheten att få en utbildning och arbeta som simidrottsledare. Inför sommaren 2021 hamnade föreningen för första gången i en situation då de hade fler ledare än det behövdes till det uppkommande sommarschemat. Detta löstes genom att två av de nya ledarna och Helena Sjöberg själv satt utanför biblioteket i Kronogården, som är en strategisk social träffpunkt i området. De två unga simidrottsledarna, Samiya Ismael och Maysoun Alron, kunde där komma i direkt kontakt med föräldrar och förklara på somaliska och arabiska hur de skulle göra för att skapa konton på organisationens hemsida och anmäla barnen där. Under två timmar skapades det 180 nya konton, något som Helena Sjöberg bedömer inte hade kunnat ske utan de två nya simledarnas språkkunskaper. Deras språkkunskaper kom också till användning då föreningen tog beslutet att sprida tryckt information om simföreningen på arabiska och somaliska.

Att satsningen på att rekrytera nya simidrottsledare kom att underlätta kommunikationen med föräldrar underlättade att dessa utvecklade en större tillit till föreningens förmåga att ta hand om deras barn. Maysoun Alron, en av de nya simidrottsledarna i TTS, vittnar om hur hennes språkkunskaper i arabiska kom att utgöra en pedagogisk resurs i kontakt med barn som inte hade lärt sig svenska än.

– Jag försöker att inte prata arabiska, men vissa elever kan inte tala så bra svenska. Jag förklarar först för hela gruppen på svenska, max två eller tre gånger, för att de ska komma ihåg det. Om en elev inte förstår det, då förklarar jag på arabiska.

Helena Sjöberg säger att de nya simidrottsledarna, tack vare sina kulturella och språkliga resurser, kunde föra en dialog med barn och föräldrar om teman som ibland kan vara litet tabu, som till exempel samtal om mens och simning. Samtidigt som de fungerade som tillitsskapande förebilder för grupper av ungdomar som tidigare inte självklart känt sig välkomna i simsammanhang, till exempel flickor som bär slöja.

– Förut var det få tjejer som var muslimer och bar slöja. Nu har vi ledare som har slöja. Då fortsätter barnen längre. Innan kunde vi krocka med föräldrarna. Vissa har föreställningar om att gå in i puberteten som tjej, då ska man inte simma med andra killar. Men nu ser man, ja, men det gick bra: ”TTS, de har koll. Det är en bra förening. Vi fortsätter ändå”.

Detta bidrar också till att vidga deras sociala nätverk, till exempel genom möjligheten att lära känna ungdomar som bor i andra delar av staden.

En annan effekt av satsningen var att de nya ledarnas föräldrar och andra vuxna från området började få upp ögonen för möjligheten och vikten av att lära sig simma. Detta kunde ske på ett naturligt sätt genom de sociala nätverk som de nya ledarna har i området genom sina föräldrar. Maysoun Alron, en av de nya simledarna i Trollhättan, förklarar:

– Mina föräldrar vet om att jag jobbar med simskolan då och brukar berätta det för sina vänner. Jag har fått jättemånga av mammas vänner som vill lära sig simma – och det är vuxna människor.

Att en bekants barn arbetar som simlärare visade sig med andra ord vara en bidragande faktor för att även en äldre generation förmåddes börja lära sig simma. Detta är något som är särskilt viktigt för mammorna, enligt verksamhetsutvecklaren Helena Sjöberg.

– Mammorna börjar nu fråga om de ska gå simskola. Förra hösten innan det blev de här nedstängningarna för vuxna så hade vi 30 vuxensimskoleelever. Tidigare har vi kanske haft tio, varav de flesta har varit svenska pensionärer som har tänkt ”nu när jag är pensionär så ska jag äntligen lära mig simma”. Nu var det 90 procent utländska kvinnor och vi skapade även en vuxensimskolegrupp bara för tjejer. Större delen av dem är muslimska och de har inte befunnit sig här i simhallen tidigare.

Helena Sjöberg menar att satsningen har varit framgångsrik, men att det krävde extra mycket arbete i början, då de nya ledarna behövde en kompletterande simutbildning. Detta extra arbete anar hon kan avskräcka andra föreningar från att arbeta på liknande sätt.

– Nackdelen då är att föreningen även fortsatt kommer att se ut som den gör i dag. Att vi har ledare som kan alla språken, som kan förklara och som kan hjälpa oss att få in nya medlemmar, det är en styrka för oss. Vi behöver inte längre förklara för ledarna, de förklarar för varandra.

Fler arbetsmöjligheter för ungdomar

För verksamhetsutvecklaren Michelle Asprou Forsberg är en av vinsterna med satsningen att flera av de ungdomar som fått en utbildning till simtränare har fortsatt arbeta själva i liknande satsningar och vissa också hittat arbete i kommunal verksamhet. Enligt Cecilia Augustsson Edstam, som arbetar som föreningsutvecklare på Simförbundet, blev satsningen för många helt enkelt en ”språngbräda” in i arbetslivet.

Förbundschef Mikael Jansson bedömer att projektet blev väldigt lyckat. I flera föreningar har arbetet implementerats i den ordinarie verksamheten, även efter det särskilda projektet tagit slut. Detta om något är ett tecken på ett lyckat projekt, anser han. När verksamhetsutvecklaren Helena Sjöberg å sin sida reflekterar över projektets lärdomar konstaterar hon att det är först nu hon kan se att de tidigare verkligen inte ”haft med alla i stan i simning”, och därmed hur starka de exkluderande normerna i simning är. Detta öppnar funderingar för henne kring vilka andra grupper som kanske exkluderas omedvetet från simningen i dag. Möjligen kommer en särskild satsning också att göras på HBTQ-personer.

Cecilia Augustsson Edstam, som i egenskap av föreningsutvecklare kunnat följa hela satsningen, menar att arbetet visserligen gav många positiva resultat men att det också fanns aspekter som gjorde att arbetet stundtals var ganska svårt. Flera av de personer de kom i kontakt med hade svårt att ta till sig utbildningsinsatser som var på svenska, vilket ställde många pedagogiska utmaningar. Vissa av de nyanlända ungdomar som var med i projektet blev efter en tid utvisade från Sverige; andra befann sig i svåra livssituationer och utvecklade en relation till de projektanställda där dessa nästintill blev ”extraföräldrar”. Att arbeta med dessa ungdomar kunde med andra ord vara förknippat med att behöva hantera sociala situationer som det inte alltid fanns en beredskap för i föreningen. Cecilia Edstam menar att dessa svårigheter har lärt dem en hel del om vad som kan uppstå i liknande satsningar, något som de också tagit med sig i efterföljande satsningar. Trots alla identifierade svårigheter menar hon att satsningen lönat sig då den har gett mycket viktigt mervärde till föreningen i form av en förankring i staden.

FOTO: SVENSKA SKATEBOARDFÖRBUNDET

Nyanlända som resurser för verksamheten

Katharina Sterner, generalsekreterare för Sveriges Skateboardförbund berättar att deras idrottsförbund har växt fram ur en subkultur skapad av ofta marginaliserade unga män i USA. Dessa personer åkte med sina brädor i urbana miljöer som egentligen inte var avsedda för det. Arvet av frihet och av att stå utanför normen är fortfarande levande inom rörelsen, och står i ett visst spänningsförhållande i relation till en mer traditionell föreningsorganisering. Som vi kan läsa i tidigare avsnitt beskriver Henrik Cederlund, föreningsutvecklare i förbundet, på liknande sätt skate som en ”livsstilsidrott”, lika mycket en subkultur som det är en idrott. Dessa två aspekter är enligt dem sammanvävda. Livsstilen är också kopplad till en kommersiell del med till exempel klädesmärken, tidskrifter, filmer med mera. Det självklara centret för rörelsen är USA, där skaterörelsen växt fram.

Katharina Sterner menar att det finns många initiativ inom skaterörelsen när det gäller inkludering av ungdomar som skaten inte nått till, där ett fokus har legat på inkluderingen av flickor. Förbundet har till exempel drivit frågan genom undersökningar av hur skateanläggningar kan göras mer inkluderande gentemot icke-normativa skateboardåkare.⁴⁸ Henrik Cederlund berättar att flera skatehallar har reserverat vissa tider för tjejer, men att det tyvärr inte haft en större effekt i verksamheten som helhet. Katharina Sterner berättar att detta jämställdhetsarbete inte varit helt okontroversiellt inom rörelsen, då vissa äldre manliga skateboardåkare signalerat att de inte riktigt förstår värdet av sådana satsningar. Katharina Sterner betonar dock att förbundet ser arbetet som viktigt och ser även behovet av att driva fram inkluderingsfrågor i relation till andra ungdomsgrupper, som ungdomar med npf-diagnoser och ungdomar i socioekonomiskt utsatta områden.

Henrik Cederlund håller med och menar att de mål som formuleras inom *Strategi 2025* när det gäller inkludering går hand i hand med förbundets egna handlingsplaner.

⁴⁸ Se till exempel rapporten *Inkluderande Skateanläggningar – En workshopbaserad studie med ickenormativa skateboardåkare*, som togs fram i samarbetet med *White Arkitekter*. Angner, Bodström & Rubin 2020.

Henrik berättar som exempel att de från förbundet ger stöd till föreningar som vill utveckla verksamhet i socioekonomiskt utsatta områden runt om i landet. Han är själv medlem i en skateförening i Halmstad som arbetar med integrationsprojekt och inkludering av nyanlända. Dessa erfarenheter har gett honom insikt om vilken viktig roll en idrottsförening kan spela för att inkludera denna grupp av barn och ungdomar. Han menar att skatehallar fungerar ofta som ett andra hem för många ungdomar, då träningsstiderna inte brukar var lika hårt reglerade som de kan vara i andra idrotter. Den träningshall som hans förening har tillgång till i Halmstad fungerar för många ungdomar närmast som en fritidsgård, med till exempel möjlighet att få hjälp med sina läxor.

Ett annat exempel på hur aktörer inom skate-rörelsen organiserat sig för att främja inkluderingen av nyanlända ungdomar är *Stockholm Skate Nation*, som grundades år 2016 av företaget *CHPO Brand*⁴⁹ i samarbete med Fryshuset i Stockholm med syfte att främja nyanlända ungdomars inkludering i samhället genom skateboardåkning. Enligt projektkoordinatör Lisa Tolf började allt av en slump, i samband med att Viktor Telégin, som driver företaget CHPO Brand, skulle hjälpa till med en visning av en dokumentärfilm om organisationens *Skateistans* arbete med ungdomar i Kabul, Afghanistan. Han blev då kontaktad av en person som arbetade på ett flyktingboende med många afghanska barn och ungdomar, som undrade om dessa kunde få tillfälle att se dokumentären. Detta löstes genom ett samarbete med Magnus Gyllenberg som arbetade på Fryshuset i Stockholm:

– De gjorde en stor visning där de visade filmen och barnen fick prova att skejta i samband med den. Det blev en sån otrolig succé. Det var hur många barn som helst och de tyckte att det var superkul. De frågade så klart på stället ”när får vi komma tillbaka? När är nästa gång?”. Och då kollade Viktor på Magnus och sa ”ja, men om två veckor”.

Fryshuset bestämde sig för att upplåta skatehallen till verksamheten. Arbetet skedde på ideell basis under de första åren, men Lisa Tolf anställdes år 2020 som projektkoordinator då verksamheten växte och fick en egen tidslott i hallen. Hennes uppdrag var bland annat att också nå ut till nyanlända flickor. Kostnaden för hennes lön stod både Fryshuset och företaget CHPO för. Hon berättar att även om verksamheten vänder sig till nyanlända har den, på grund av dess öppenhet, också attraherat andra ungdomar som velat hjälpa till i verksamheten:

– Det märks också väldigt tydligt att även andra söker sig till oss när man märker att vi är ett välkommande sammanhang. Vårt mål handlar om att vi ska skapa ett sammanhang för de som är nya i Sverige men också skapa aktivitet med hjälp av skateboarden som ett verktyg.

Lisa Tolf bedömer att den inkluderande, positiva miljön och den sociala gemenskapen de hittar där bidrar till en bättre integration av barn och ungdomar som ofta har upplevt trauman då de flytt från krigsdrabbade områden. Hon ser att miljön de skapat genom Skate Nation också bidragit till en positiv språkutveckling hos barnen, då miljön ger dem ett tryggt sammanhang att öva sig i det svenska språket. Att de kunnat skapa en inkluderande miljö för nyanlända barn och ungdomar har dock inte skett automatiskt. Det är resultat av ett envist, långsiktigt och medvetet arbete.

Hon bedömer att det långsiktiga arbetet har varit centralt för att skapa tillit och goda sociala relationer med barn och föräldrar. En fördel med Fryshuset är att det blir möjligt för barn och ungdomar att komma i kontakt med andra ungdomsaktiviteter, något som Lisa Tolf menar att de aktivt uppmuntrar genom prova-på tillfällen under till exempel loven.

---

49 CHPO Brand är ett företag startat år 2013 av Viktor Telégin som själv har en bakgrund som skatöre. Företaget verkar för social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet och tillverkar klockor och glasögon med inspiration av bland annat skatekulturen.

De barn och ungdomar som de märker fastnar för skate som idrott och som utvecklas i sin träning får också möjlighet att köpa en skate-bräda till en reducerad summa. De får också ett passerkort, kostnadsfritt, som de kan använda för att träna i hallen på andra tider.

Lisa Tolf förklarar:

– Sen har vi några som verkligen blir supertaggade skateboarders och börjar känna sig hemma här i hallen. De har då fått kort genom oss så de hänger här och blir en del av den skatevärlden som inte har med oss att göra, utan som faktiskt pågår här. Skate som idrott är också otroligt tillgänglig för att du kan ha din bräda och dra ut på stan för att träffa folk i parker hela sommaren, eller bara ute på trottoaren.

En av de unga nyanlända som kom i kontakt med Skate Nation är Abbas Gholami, som har bakgrund som flykting från Afghanistan. När han gick en språkintrouktionskurs på Blackebergs gymnasium kom han i kontakt med Viktor Telégin som kom till hans skola för att bjuda ungdomar över till skatehallen. Abbas Gholami, som hade ett intresse för longboard sedan tidigare, fastnade för verksamheten och blev snabbt coach för andra ungdomar. Abbas Gholami berättar att verksamheten hjälpte honom att utvecklas och lära sig svenska snabbare, dels för att de uppmuntrades att tala svenska även med ungdomar med samma modersmål, dels för att det innebar en möjlighet att komma i kontakt med svensktalande ungdomar:

– Jag var en ganska blyg kille. Jag kunde inte gå fram till folk och prata med dem från ingenstans, bara så där. Svenskar som skejtade här kom fram till mig när jag gjorde trick som var fel eller inte kunde landa den. De kom fram till mig och frågade: ”vill du ha hjälp med det här? Vill du se hur jag gör så du kan kopiera?”

Abbas Gholami och andra coacher med samma bakgrund kom, på grund av sina språkkunskaper och erfarenheter, att bli en viktig resurs för organisationen när Skate Nation var med om att på nytt ta emot unga asylsökande afghaner under år 2021. Det handlade om unga vuxna som själva varit skate-coacher åt ungdomar i Afghanistan, innan Talibanerna tog över landet, på de skateskolor som organisationen Skateistan hade drivit för ungdomar i landet. Det är skolor som bland annat många unga afghanska flickor hade sökt sig till. När Talibanerna tog över landet bedömdes personalen vid dessa skolor och ungdomar som gick där, särskilt kvinnor och flickor, vara i fara av FN:s flyktingkommissariat UNHCR. Lisa Tolf uppskattar att mellan 20 och 30 ungdomar och medlemmar ur Skateistans personal fick möjlighet att ta sig till Sverige. Skate Nation som fick veta om detta genom Skateboardförbundet och genom själva organisationen Skateistan satte sig i kontakt med de nyanlända flyktingarna i Stockholm och Göteborg för att bjuda in dem till verksamheten. Skate Nation kunde då dra stor fördel av att flera av organisationens egna coacher hade bakgrund som flyktingar, vissa ensamkommande, från just Afghanistan.

– Majoriteten av våra coacher i dag var ju deltagare 2015 och har funnits kvar med Skate Nation sedan dess. Nu är det de som står och välkomnar de nya. Och i det här fallet var det ju superfint att vi kunde bara skicka en coach som kunde säga: ”hej, välkomna till Sverige, ni är välkomna till Skatenation, jag tar med er dit”.

Lisa Tolf berättar att Skate Nation blir ett första möte med andra än myndighetspersoner. En av de coacher från organisationen Skateistan i Afghanistan som på så sätt kom i kontakt med Skate Nation i Stockholm är Farhad. Femton år gammal började han arbeta som volontär i den skate-skola som Skateistan startade i staden Mazar. Med hjälp av Skate Nation-coachen Abbas som agerar tolk under intervjun, berättar Farhad att han fastnade för skateboardåkandet därför att det fick honom att känna sig fri och glad. Efter att ha varit volontär några månader i Skateistans skola fick han möjlighet att själv bli coach, då han utvecklades så snabbt som skatere. Han gjorde detta samtidigt som han arbetade som snickare.

När talibanerna tog över makten var det farligt för människor som arbetade för västerländska organisationer att stanna kvar. Farhad tillsammans med andra sökte sig till huvudstaden Kabul, där han fick bo en tid tillsammans med andra gömd i en liten lägenhet som de sällan lämnade. Tack vare organisationen Skate Nation blev deras namn inskrivna i den listan som olika ambassader upprätthöll med namn på personer som behövde fly från landet. Efter många svårigheter lyckades han komma in i flygplatsen i Kabul med hjälp av svenska soldater, som konstaterar att deras namn fanns med på listan. Dessa soldater såg till att han och hans fru kunde ta sig till Sverige. Att få tillfälle att i Sverige återknyta till sitt skateintresse, och träffa andra människor genom Skate Nation har stärkt hans förhoppning om att kunna växa och utvecklas i det svenska samhället, till skillnad från det som Skateistan kunde erbjuda i Afghanistan:

– I Skateistan försökte man så mycket, men man kunde inte komma in någonstans. Man skulle stanna på samma plats. Men på Skate Nation, har jag den här känslan att jag kan utveckla mig, jag kan gå vidare med det här och bli större och större.

Att ge plats för samtal om rasism

Basket är en sport som upplever en ökande popularitet i Sverige. Detta förklaras, utöver det faktum att sporten inte kräver mycket material för att spelas, med att det är stort på global nivå. Många av de människor som av olika anledningar migrerar till Sverige är redan bekanta med det från respektive hemländer. Men det är en annan faktor som identifieras som den viktigaste förklaringen, nämligen idrottens ökade närvaro i massmedier, något som också kopplas till en popularisering av vad som kan beskrivas som en basketkultur som är mer kopplad till "gatan", streetbasket. Denna basketkultur är enligt Johannes Wohler, kommunikationsansvarig på basketbollförbundet ofta associerad till samhällets urbana periferi och en "coolare" attityd som attraherar sponsorer.

– Det har växt fram en annan riktning inom basketen där folk i periferin, föräldrar som själva inte har spelat basket har en annan bild av basketen, som cool, som något som står för sunda värderingar och inte den här "vinna till varje pris"-attityden. Utan en skön sport så att säga. Alltså, det är många som vittnar om att när man kommer in i en ungdomsbasketmatch eller ett evenemang så är det en skön stämning.

Basket som idrott, och basket som kultur når i dag ungdomar genom sportsändningar men också populära filmer, dokumentärer och videor i digitala medier. Det finns även en stark koppling till musik- och spelindustrin. Det självklara centrum för denna kulturella produktion är USA, något som generalsekreterare Fredrik Joulamo anser präglade den svenska basketrörelsen i sin helhet.

– Vi är en rörelse som är intimt sammankopplad med USA. Det är inte ovanligt att svenska basketspelare pratar engelska med varandra och faktiskt pratar med amerikansk accent. Vi är väldigt amerikaniserade, och det är inte så konstigt för att det är där vår idrott uppfanns för lite mer än hundra år sen.

Det finns också i sporten och kulturen en mycket påtaglig koppling till svarthet, då många av dagens professionella spelare i ursprungslandet USA är svarta, och de allra flesta superkändisar inom sporten, som också agerar som kommersiella frontfigurer, är svarta män.⁵⁰ Fredrik Joulamo menar att den nära kopplingen till USA också var tydlig efter George Floyd-mordet och rörelsen Black Lives Matters (BLM) det gav upphov till. Svenskalandslagsspelare och flera andra kända aktörer inom den svenska basketrörelsen gav offentligt positivt stöd till BLM.

---

50 För en kritisk redogörelse av de rasierade kommersiella processer varigenom idrotten basketball i USA förvandlats till en global miljardindustri, se till exempel artikeln *Corporate Colonization of Blackness – The Representation of Blackness in the National Basketball Association from 1984 to 2005*. Neuhaus & Thomas 2021.

Den allmänna bilden som ges av sporten, från ledningsnivå i förbundet till de ungdomar som intervjuas, är att basket är väldigt inkluderande när det gäller kön och etnicitet. Detta bekräftas av kommunikationsansvarig Johannes Wohlert som menar att basket sticker ut när det gäller inkludering jämfört med andra sporter:

– Det finns studier om att vi har i princip lika många tjejer och killar som spelar. Det uppskattas att nästan hälften av alla spelare har en eller två föräldrar födda i utlandet. Vi har inte de siffrorna, men det har gjorts uppskattningar och externa självskattningar. Vi är enligt Ulf Blomdahl, och studien som Ung Livsstil gjort, den enda sporten som har, tillsammans med någon kampsport, lika många ungdomar i socialgrupp ett som i socialgrupp fyra eller fem. Och där vi sticker ut gentemot alla idrotter, tror jag, är andelen tjejer som är födda utomlands eller har två föräldrar födda utomlands.

Men att basket sticker ut positivt i dessa frågor i relation till andra sporter betyder inte att det inte finns problem att belysa. Susanne Jidesten, ordförande i Basketbollförbundet, tar till exempel upp representationsfrågan på ledningsnivå som ett område där det fortfarande finns arbete att göra.

– När det gäller styrelser eller ledningspositioner så speglar inte ledningen basketen i stort, även om den är hyfsad. Den gör det könsmässigt, men inte om man pratar om ursprung och kulturellt, socioekonomiskt. Då präglas inte ledningen eller styrelserna av hur basketen ser ut i Sverige.

Susanne Jidesten menar att hon och några andra av de nyvalda i styrelsen har bidragit till att driva fram frågor kring ickediskriminering i förbundet, men konstaterar att det kommer att ta lång tid att ”bryta strukturerna”. Samtalen som uppstod i samband med BLM inom rörelsen kring rasism och strukturell diskriminering bidrog dock till att Svenska Basketbollförbundet beslutade att ordna tre så kallade *rundabordsamtal* med svarta svenska basketspelare och tränare. Tanken var att öppna för samtal om uttryck för rasism inom svensk basket, på samma sätt som initiativet *#utfoulad* tidigare, i samband med *Me too*-rörelsen, bidrog till att lyfta fram vittnesmål om hur sexism kan uttryckas inom den svenska basketrörelsen.⁵¹ Därigenom var tanken att öppna för en nödvändig förändring.

Detta resulterade i tre samtal under 2020, som ägde rum digitalt och spelades in för att vara tillgängliga för en större publik.⁵² Samtalsledaren Danielle Hamilton-Carter, en svensk professionell basketspelare med egna erfarenheter av antisvart rasism diskuterar med sju andra svarta svenska basketbollspelare och tränare kring egna upplevelser av uttryck av rasism inom Basketbollförbundet. På förbundets hemsida beskrivs satsningen tydligt som ett sätt att inte bara synliggöra rasism och exkluderande strukturer som finns i Sverige och inom idrotten basket, men också som ett steg i ett förändringsarbete.

– Vi är på en resa för att synliggöra och förändra orättvisa strukturer. Vi vill passa på att tacka de som berättar, det är inte sköna och positiva berättelser, det är upplevt och det är berättelser som skakar om. För att vi ska kunna lära oss och agera annorlunda framöver behövs dessa berättelser. Det kräver mod att berätta och det kräver en förändringsvilja för att ta in det som sägs.⁵³

Detta arbete kan också ses som ett uttryck för ett bredare arbete för inkludering och mångfald utifrån förbundets egen värdegrund. På samma sätt som andra idrottsförbund har Basketbollförbundet antagit en värdegrund som klargör att verksamheten ska utgå från alla människors unika värde, allas rätt att delta oavsett bakgrund och att verksamheten ska verka för en större integration i samhället. Detta arbete är något som generalsekreteraren

51 Vittnesmålen som är en del av initiativet *#utfoulad* finns tillgängliga på Instagramkontot www.instagram.com/utfoulad/?hl=sv

52 Se vidare på www.basket.se

53 Ibid.

Fredrik Joulamo sätter stort värde på. Han menar att de har satt igång förändringsprocesser inom organisationen med en uttalad ambition att inkludering, jämställdhet och mångfald ska genomsyra hela verksamheten som till exempel resulterat i att de utvecklar ett sätt att försäkra sig om att varje beslut som fattas säkras utifrån diskrimineringsgrunderna. Detta görs med hjälp av en bilaga som ska finnas med i alla beslutsunderlag. Arbetet har enligt honom ett brett stöd inom förbundets ledning.

– Vi uppmanar våra spelare att ta tydlig ställning i frågor som berör dem. Inte bara rörande basket, utan vi uppmanar vårt damlandslag och andra ledande spelare att faktiskt ta ställning kring orättvisor, mångfald, inkludering och sociala orättvisor. Anledningen till att vi gör det är inte bara av någon form av etiskt ställningstagande eller moraliskt ställningstagande, utan också att vi tror att vi bli bättre som idrott av det.

Att engagemanget i de etiska ställningstagande som artikuleras i förbundets värdegrund också har faktiska konsekvenser i rörelsen illustreras med det tillfället en klubbdirektör under ett förbundsmöte för Basketbollförbundets uttalade sig kring BLM-rörelsen och rundabordssamtalen som Svensk Basket anordnat på ett sätt som kom att uppfattas som problematiskt av flera inom basketrörelsen. Trycket efter uttalandet blev så stort att klubbdirektören blev uppsagd från sin tjänst. Martina Elliot, kommunikationschef, beskriver detta som en konsekvens av att uttalandet stred mot klubbens värdegrund. ”Har man inte rätt värderingar så har man ingenting i klubben att göra”, säger Elliot. Just värdegrundsarbetet är enligt henne centralt för föreningens arbete med barn och ungdomar, som till exempel ständigt får lära sig att hålla god ton och vikten av fair play under namnet ”Alviksandan.”

Enligt Johanna Fredman, ordförande för Alvik Basket, är värdegrundsarbetet i föreningen också viktigt för att det väcker intresse för verksamheten hos de sponsorer som föreningen har.

– Nu har vi inte jättemånga sponsorer, men det de är intresserade av att sponsra är just vårt värdegrundsarbete. Då är det viktigt, och det har varit för mig i alla år, att det är inkluderande verksamhet för våra lag, för till exempel spelare med funktionsnedsättningar. Att det blir på riktigt också, att det inte är en fasad som finns och som vi inte lever efter.

Att det är just deras värdegrundsarbete som intresserat sponsorer måste ha adderat till det allvarliga med den förra klubbdirektörens uttalande, något som bekräftas av Johanna Fredman, som berättar att sponsorerna hörde av sig till henne med frågor om vad som pågick i föreningen då fallet med uttalanden blev uppmärksammat. Ytterligare ett tecken på hur omtalat fallet blev inom rörelsen och föreningen är att det egna spelarrådet kom att reagera. Ida, 18 år, spelare i Alvik Baskets utvecklingslag, deltagare i förbundspelarrådet och ledare för föreningens spelarråd för de yngre spelarna menar att de inom spelarrådet kom att diskutera vad som hänt och vad de tyckte behövde göras.

– Vi pratade väldigt mycket om att vi tyckte det var viktigt att klubben skulle ta avstånd och att vi skulle utbilda spelarna i föreningen med vad som är okej att göra under Alvik Baskets namn.

Svenska Basketbollförbundets satsning på rundabordsamtal om rasism, och efterspelet till klubbdirektörens uttalanden kan läsas som tecken på att ställningstagandet mot rasism är starkt inom basketrörelsen. Det framgår dock av intervjuerna att det också uppstått en del spänningar i relation till rundabordsamtalen och diskussionerna det gett upphov till internt. Kommunikationsansvarige Johannes Wohlert menar till exempel att det finns stor frustration internt. Det faktum att de öppnat för samtal om rasism inom rörelsen gör det paradoxalt nog svårt för dem att hävda att de är duktiga i dessa frågor, då de kan komma att uppfattas som opportunistiska.

– Vi pratar mikroaggressioner och hur kan vi förhålla oss till det när de inte ens vet vad det är i nästan i de flesta idrotter. Och där finns det en frustration, alltså internt, verkligen. Om vi säger något utåt, att vi är duktiga på det här, då blir det kritik internt, ”vadå, ni bara vill surfa på det här – hyckleri”.

Generalsekreterare Fredrik Joulamo bekräftar att det finns en viss frustration internt, och menar att ytterligare något som bidragit till det är att det faktum att de skapat rum för att synliggöra uttryck för antisvart rasism som kan förekomma inom idrotten också resulterat i att de kan pekas ut av andra som ett förbund där det finns rasism utan att andra förbund för den skull själva bedriver något arbete i frågorna.

– Vi valde att lyfta på stenarna. När vi gjorde det så öppnade vi så klart dörren för att någon kan säga ”titta, det finns rasism inom svensk basket”, ”det finns brist på jämställdhet”.

Han beskriver den nuvarande situationen i rörelsen som ”volatil” när det gäller frågor om mångfald. Det finns där en grupp som menar att basketen alltid varit bra på frågor som rör mångfald, inkludering och jämställdhet, och att det därför inte borde vara frågor som de ska arbeta så mycket mer med. Han själv är av en annans åsikt men kan också se problem med ett alltför intensivt ifrågasättande som kan leda till att osynliggöra de faktiska framsteg när det gäller mångfald och inkludering som görs i rörelsen. Det är viktigt att kunna hålla två tankar i huvudet menar han, att både kunna se det positiva men inte heller vända bort blicken från det problematiska och det som måste förändras.

– Vi känner oss trygga i var vi står, men jag tror att det är viktigt att vi vågar hålla linjen i det här, att vi står upp för det här, för att frågorna ska få ställas och vi ska lyfta på de här stenarna. Inte för att vi tror att vi kommer rensa ut de här frågorna helt och hållet, men för att vi har en skyldighet gentemot vår rörelse och våra medlemmar att vara så bra vi kan vara. Det tycker jag att vi känner ett ansvar kring.

Framgångsfaktorer

I kapitlets avslutande del vill vi fördjupa oss i aspekter som framstår som särskilt viktiga för det lyckade utfallet i ovan redovisade satsningar. Det handlar om aspekter som återfinns i flera av satsningarna, vilket pekar mot att det kan vara kvalitativt viktiga *framgångsfaktorer* i satsningar som har som syfte att inkludera ungdomar från områden där deltagande i organiserad idrott inte är så stort.

De faktorer som vi har identifierat är samverkan, ett aktivt värdegrundsarbete, vikten av brobyggare och vikten av att skapa rum med låga trösklar. Dessa fyra olika aspekter fångar både organisatoriska och sociala dimensioner i de redovisade satsningarna men förutsätter en aktiv vilja hos en förening eller ett förbund att medvetet utveckla sin verksamhet mot en mer inkluderande riktning. Modet och viljan att försöka förändras kan därmed beskrivas som den mest grundläggande aspekten i de redovisade exemplen.

Samverkans möjligheter

Att samverka med andra organisationer återkommer tematiskt i de satsningar vi har gått igenom som ett sätt att möjliggöra nya praktiker och därigenom nå nya målgrupper. För en idrottsförening kan samverkan med andra aktörer, som till exempel en kommun, ett fastighetsbolag eller ett företag, göra det möjligt att experimentera med nya träningsformer, ta in ledare med specifika språkliga kompetenser och förankring i ett område eller göra det möjligt att skapa nya typer av mötesplatser som underlättar för marginaliserade ungdomar att komma i kontakt med idrottsverksamhet.

Det är viktigt att påpeka att de erfarenheter som görs inom en lokal kontext inte automatiskt kan överföras till en annan kontext. Det är här värt att skilja mellan de nya praktiker som arbetas fram i föreningars utvecklingsarbete, och de strukturer som gör att dessa nya praktiker blir möjliga att sätta igång. Tidigare forskning visar hur praktiker inte kan kopieras rakt av mellan olika kontexter, då det praktiska genomförandet är beroende av lokala förutsättningar och strukturer, som till exempel befintliga rutiner för samverkan mellan olika aktörer eller rådande politiska och administrativa förutsättningar i ett lokalt sammanhang.⁵⁴ Dessa senare faktorer varierar från sammanhang till sammanhang. För att en praktik ska kunna lyckas måste först ett arbete göras på att skapa en möjliggörande struktur för denna praktik. Detta kan till exempel innebära att säkra administrativa rutiner för att söka ekonomiskt stöd, säkra resurser för att rekrytera lämpliga ledare, eller säkra en fungerande samverkan med andra aktörer.

Värdegrund som förändringsverktyg

Ett annat tema som återkommer i de redovisade satsningar är hur viktigt det är att arbetet har legitimitet i organisationen, till exempel genom ett antaget värdegrundsdokument. Detta är särskilt tydligt i satsningen som Svenska Basketbollförbundet gjorde med syfte att öppna upp för frågor om rasism och strukturell diskriminering inom basketrörelsen, som en del i ett förändringsarbete. Satsningen aktualiserar många viktiga frågor när det gäller möjligheter och svårigheter med ett liknande arbete. En sak som synliggörs är hur det faktum att det finns en antagen värdegrund möjliggör för personer inom rörelsen, förbund och föreningar, att legitimera och lyfta fram frågor kopplade till ett inkluderingsarbete, för att därigenom sätta igång ett konkret förändringsarbete. Värdegrunden fyller dock fler funktioner än att legitimera ett internt arbete med inkluderingsfrågor, det måste också ses som ett verktyg som är tänkt att legitimera basketen utåt, mot den bredare publik som också är med om att villkora vad basket är och kan bli.

Exemplen synliggör samtidigt att det inte räcker att ha ett antaget värdegrundsdokument för att de perspektiv och frågor som ingår i värdegrunden ska prägla en verksamhet. Det krävs ett aktivt arbete för att genomföra det, något som ytterst alltid kommer att vara beroende av att det finns personer i organisationen som medvetet försöker utveckla ett arbete som utgår ifrån värdegrundens perspektiv och tankar. Att uttala en värdegrund är enbart ett första steg i ett förändringsarbete. Det finns annars en risk att värdegrunden förvandlas till en symbol som kommunicerar att de värderingar som ingår i värdegrunden redan är ”antagna”.

Brobyggare

Det är tydligt i flera av de redovisade satsningarna att personer som besitter relevant kulturellt och symboliskt kapital kan komma att bli avgörande för satsningars framgång.⁵⁵ Det kan handla om att kunna tala de språk som är vanliga som modersmål bland de ungdomsgrupper föreningen vill nå till. Det kan också handla om att ha med sig en lokal förankring i de identifierade bostadsområdena, att ha tillgång till olika nätverk av boende där. Tillgången till dessa språk och dessa nätverk kan ses som kompetenser och resurser som tidigare saknats inom en förening. Kompetenser som gör det möjligt för en förening att nå till nya ungdomsgrupper, och i fallet med Trollhättans Simsällskap även till deras föräldrar. Brobyggarna underlättar därmed för föreningar att nå till nya potentiella medlemmar.

⁵⁴ Holmlid med flera 2021, s. 170.

⁵⁵ Sociologen Pierre Bourdieu skiljer mellan ekonomiskt kapital, som är kopplat till materiella och ekonomiska tillgångar, kulturellt kapital som är kopplat till saker som ges kulturell status i samhället, såsom utbildningar, allmänbildning, språkkunskaper med mera, och socialt kapital som består av de nätverk en har tillgång till i sitt liv, t ex via familj, släkt och vänner. Se Bourdieu 1986.

I exemplet med Skate Nation respektive Trollhättan Simsällskap fick ungdomar med relevant kulturellt och symboliskt kapital möjligheten att själva bli ledare eller coacher för andra ungdomar. De är med andra ord en del av den organisationen som ser en kompetens som tidigare saknats, de kan i relation till andra ungdomar sägas komma att representera organisationen. Genom brobyggarna kan ungdomarna identifiera sig i organisationens verksamhet. Att de är en del av verksamheten väcker dock frågor kring hur mycket de egentligen påverkar organisationen de verkar i? Kommer deras kompetenser att användas mer instrumentellt, enbart som ett sätt att nå fram till nya ungdomsgrupper, eller ingår det i ett större förändringsarbete inom organisationen? Denna fråga blir relevant då det faktum att en organisation ser behovet av att säkra en viss typ av kulturellt och socialt kapital kan ses som ett tecken på ett glapp mellan organisationen och den verklighet som råder i vissa områden.⁵⁶

Rum med låga trösklar

En sista återkommande aspekt som framstår som viktig i satsningarna för en inkludering av marginaliserade ungdomar är skapandet av rum med "låga trösklar". Rum som därmed underlättar för en första kontakt med föreningsverksamheten. Exempel på detta är basketbollklubben Malbas "open gym"-basketträning och Malmö Civila Ryttareförenings satsning på att skapa fritidsgårdsliknande aktiviteter.

Detta kan ses som skapandet av rum där de vanliga normer och regler som gäller för traditionell träning, med klara roller mellan å ena sidan en ledare/tränare och å andra sidan barn som förväntas följa instruktioner, inte är lika närvarande. De sociala relationer som pågår i dessa nya rum kan kopplas till vad som kan kallas ett mer informellt lärande: ett sätt att komma i kontakt och lära sig om en idrott som avdramatiserar den första kontakten. I dessa rum är det istället skapandet av en inkluderande och öppen social miljö som är i fokus. Att som ett första steg skapa goda sociala relationer och stärka ett positivt socialt samspel kan vara viktigt för en inkludering i en verksamhet som kan upplevas som främmande och långt bort från den egna verkligheten. Dessa rum ger också andra möjligheter än traditionella träningsmetoder att arbeta med den kamratkultur som råder i gruppen, och i föreningen, något som måste ses som centralt i skapandet av inkluderande miljöer.

---

⁵⁶ Kings 2018.

Avslutande reflektioner

Förutsättningarna är på många sätt goda. Väldigt många barn och ungdomar kommer i kontakt med idrottsrörelsen. I en utredning från 2005 framgår att 86 procent har varit med i en idrottsförening (någon gång) under sin uppväxt. Den visar också att sex av tio ungdomar tilldelar idrotten mycket stor eller ganska stor betydelse i sina liv.⁵⁷

I idrottsrörelsens intressepolitiska program framhålls idrottens värden. Företrädarna argumenterar för att idrott har ett egenvärde och samhällsekonomiskt gynnsamma effekter. Idrott antas främja en god hälsa, goda uppväxtvillkor och ett långsiktigt hållbart samhälle. ”Ur kraften i vår kärnverksamhet idrott kommer en massa samhällsnytta”, skriver Riksidrottsförbundets ordförande Björn Eriksson och generalsekreterare Stefan Bergh.⁵⁸

För att fortsatt kunna nå stora delar av befolkningen – och göra det möjligt för så många som möjligt att stanna kvar – sägs nya former för själva idrottsutövandet behövas.⁵⁹ I alla åldrar. Det handlar om nya och mer lekfulla former av aktiviteter och insikten att alla inte drivs av att tävla. I en mätning som Ungdomsbarometern gjorde svarar över hälften av de tillfrågade att de tränar för att koppla av. Samma studie – på uppdrag av Riksidrottsförbundet – visar också att ett växande antal personer inte deltar på grund av att de inte känner att de duger eller är bra nog.⁶⁰

57 Ungdomsstyrelsen 2005, s 204.

58 Riksidrottsförbundet 2019, idrottspolitiskt program.

59 Riksidrottsförbundet 2022, Riktlinjer för barn- och ungdomsidrott.

60 Unga och idrott 2021, Ungdomsbarometern.

Inkluderingsresan handlar också om att bättre ta till vara nya svenskars intresse. En undersökning från 2019 visar att endast fem procent av nyanlända uppger att de blivit kontaktade av en förening i syfte att locka dem till idrotten. Närmare hälften av de intervjuade i denna studie anger att de själva sökt upp föreningen och frågat om de får vara med.⁶¹

Det behövs även hallar och planer och möjligheten att idrotta i skog och mark, på väg och vatten. Anläggningsfrågorna står högt på dagordningen för idrottsrörelsen, och det förvånar inte att de återkommande aktualiseras också i intervjuerna för denna studie.⁶² Bakgrunden är förhållandet att det i dag inte byggs idrottsanläggningar i takt med bostadsbyggandet och befolkningsutvecklingen. I växande städer tenderar kommunala företrädare och byggföretag att försumma aktivitetsytorna när stadsdelar ska förtätas och nya planeras.

Detta är några utgångspunkter i vår studie av fem idrotter och inkluderingen av marginaliserade ungdomsgrupper. Till detta kommer det viktiga demokratiargumentet: att idrotten är en skola i demokrati. En väg in i föreningssverige. Till en värld där människor tidigt lär sig svinga ordförandeklubbor, skriva protokoll och bryta övertygelser mot varandra. Och framför allt: att ha väldigt roligt tillsammans. Här fostras också människor till ledare, vilket vår egen studie ger flera exempel på. Den visar också att idrottsrörelsen anstränger sig – men ibland också har svårt – att öka mångfalden av sina 800 000 ledare, varav de flesta utför sitt uppdrag på ideell basis.⁶³

Vad kan vi då dra för slutsatser av denna studie?

I mångt och mycket ger den empiriska undersökningen skäl att vara optimistisk. Det är möjligt att motverka negativa effekter av den segregation som brett ut sig i vårt samhälle. När människor får mötas och arbeta tillsammans tycks insikten öka om att föreningarna inte är så inkluderande som de nog trott. Mötena på torget i Trollhättan påminner om identifieringens och igenkänningens betydelse. Gruppen ledare har varit alltför homogen, vilket i sin tur försvårar deltagandet och påverkar vilka som känner lust och mod att vara med i verksamheten. Ett mönster i studien är också kostnadernas betydelse. Inträdesbiljetten kanske inte är så dyr. Men på lägret är inte alla med. Där står det klart att alla inte har råd att betala för resan och de kringkostnader som är förenade med det upplägg många föreningar väljer. Utifrån ett ekonomiskt perspektiv framstår samverkan mellan ideella och offentliga verksamheter som avgörande. Flera av dem vi möter hade inte idrottat om det inte vore för att kommunen på orten subventionerar denna verksamhet. När kommunen inte betalar riskerar alltså viktiga praktiker att avslutas. Inom skateboarden noterar vi också samarbetsmöjligheterna med näringslivets företag. Även om det finns ett kommersiellt motstånd inom denna idrott så var det ett initiativ från en företagare som banade väg för Skate Nation och dess viktiga insatser för dem som tidigare inte känt sig hemma inom – eller ens upptäckt – den organiserade idrotten.

I frågan om gränserna för idrottsrörelsens samhällsåtagande tycks det finnas en slags ängslighet och kommunikativ försiktighet. Det finns en uppenbar spänning inom rörelsen i synen på samhällsnytta. Inkludering framstår som viktigt, ingen säger något annat. Flera vi intervjuar talar också om legitimitet och överlevnad. Att idrottsrörelsen måste bredda sig för att bli en ”spegel av det samhälle vi lever i” och fortsatt uppnå skattebetalarnas förtroende. Samtidigt finns det starka röster som vill att mer av de offentliga medlen riktas

61 Wagnsson, Augustsson, Kaoujiomtzi, Stråhlman, Patriksson 2019, s 5.

62 Anläggningsfrågor har diskuterats under lång tid och när Sverige går till val 2022 är de återigen en av idrottsrörelsens viktigaste. För en tidigare översikt av anläggningar och driftförhållanden, se Fahlén & Sjöblom och deras FoU-rapport för Riksidrottsförbundet från 2008.

63 Riksidrottsförbundet 2019, idrottspolitiskt program.

mot den så kallade kärnverksamheten, till själva idrottsutövandet. Detta var en fråga som stod i centrum på Riksidrottsmötet 2021 och i spåren av Corona-pandemin kan denna spänning mycket väl bli än mer påtaglig.

I strävan att bli mer inkluderande kan vi också se en risk att föreningar förstärker snarare än motverkar en ”vi-och-dem-mentalitet”. I flera intervjuer talas det närmast självironiskt om hur den egna rörelsen domineras av en vit medelklass. I ljuset av detta förhållande vill vi uppmuntra att kritiken av faktiska förhållanden kombineras med ett gediget utvecklingsarbete – och att detta arbete strävar efter såväl brobyggande som en breddning av den egna rörelsens bas. Vi tror inte att det räcker att arbeta som tidigare. Sverige har förändrats under de senaste decennierna och det är uppenbart att idrottsrörelsen behöver hitta formerna och aktiviteterna som svarar upp mot den nya demografien. Det behövs ett fortsatt utforskande om hur detta ska bli möjligt och att idrottsrörelsen på vägen inte sveps in i ohanterliga och alldeles för resursslukande nationella och lokala samhällskontrakt. Här behövs nyfikenhet, kunskap och en lyhördhet för målkonflikter som uppstår. Självklart är oängsliga ledare också att föredra. Som inte duckar spänningar. Som går i bräsch för den förnyelse som vi – och merparten av dem vi intervjuar – identifierar behovet av.

Sverige är i framkant när det gäller jämställdhetsfrågor. Vi har ett språk för jämställdheten och det finns en utbredd kunskap om (o)jämställdhetens konsekvenser och moraliska problematik. Mot denna bakgrund är det inte överraskande att inkludering ofta beskrivs i termer av jämställdhet. Att många av idrottens företrädare talar om vikten av att inkludera fler tjejer i verksamheten och hur de går till väga för att detta ska bli möjligt. Detta är mycket positivt. Men vi kan också se att det saknas ett språk och en erfarenhet att tala om det segregerade Sverige. Om strukturerna och mekanismerna som skapar segregation.

Utifrån dessa observationer vill vi nu uppmuntra idrottsrörelsen till ännu en resa – en kunskaps- och bildningsresa om både det som leder till segregation och allt det arbete som dagligen görs för att motverka denna utveckling. Här finns att lära av andra aktörer i civilsamhället. Här finns åtskillig forskning och praktiska exempel att låta sig inspireras av. Det finns så klart gränser för vad idrottsrörelsen mäktar med och det handlar inte om att ersätta ett statligt och kommunalt ansvar. Men det gäller också att se potentialen i inkluderingsarbetet. Att detta inte står i motsats till en kärnverksamhet utan är ett arbete som i förlängningen – om det tas på allvar – kan leda till många nya medlemmar.

Och göra idrottsrörelsen starkare.

Tack!

Vi vill här uttrycka vårt varma tack för förtroendet att genomföra denna studie. Det har varit en förmån och oerhört roligt och lärorikt. Stort tack till Riksidrottsförbundets ansvariga Andrea Davidsson, Lillemor Lindell och Malin Träff.

Och tack till ni alla som ställt upp på intervju och så generöst delat era erfarenheter om idrottsrörelsens möjligheter och målkonflikter.

Stockholm i mars 2022

Andreas Linderyd & René Leon Rosales

BILAGA 1:

Metodologiska överväganden

Intervjuerna genomfördes under april till september 2021, en tid som präglades av corona-pandemin. Restriktionerna som infördes till följd av smittspridningen påverkade urvalet av intervjuer med barn och ungdomar och sättet som undersökningen genomfördes på. Samtliga intervjuer har gjorts digitalt på plattformarna Microsoft Teams och Zoom. Undantaget är intervjuerna med personal och deltagare i Skate Nations verksamhet. Dessa gjordes på plats då restriktionerna hade lättat.

Genom respektive specialidrottsförbund kom vi i kontakt med föreningar och idrottande ungdomar. Dock uppstod en lång väntan på kontaktuppgifter och urval av informanter. Intervjudelen tog därför längre tid än vi räknat med från början. Den fick förlängas till tidig höst 2021, i stället för att vara avklarad innan sommaren 2021. Totalt genomfördes 39 intervjuer och gruppintervjuer.

Ambitionen, som uppfyllts, har varit att intervjua på olika nivåer inom respektive förbund – från generalsekreterare till ungdomar på lokal nivå. Motivet till detta är att fånga en mångfald av perspektiv och erfarenheter samt undvika att enbart lyfta fram ett vuxenperspektiv på frågorna i fokus. Valet av idrottsförbund har skett i dialog med uppdragsgivaren. Intervjudeltagare fick information om studien innan intervjuerna genomfördes och under själva intervjuerna, där de fick tillfälle att bekräfta sitt samtycke. Ungdomar som medverkat som deltagare i denna studie har fått nya namn.

BILAGA 2:

En geografisk analys av idrottsföreningssvaga områden

Denna bilaga är skriven av Jonas Arnoldsson, utredare på Riksidrottsförbundet. Vi inkluderar denna text som bilaga då den på ett pedagogiskt och insiktsfullt sätt illustrerar den problematik som vi studerar.

Forskning om svensk föreningsidrott har återkommande visat att det finns vissa ojämlikheter i vilka som tar del av verksamheten. Centrum för idrottsforskning, som har ett årligt regeringsuppdrag att följa upp det statliga stödet till idrotten, har konstaterat att människors tillgång och förutsättningar till idrott och fysisk aktivitet är ojämnt fördelade i samhället: *”Ojämlikheten är formen av en social gradient där andelen föreningsidrottare ökar i takt med familjens utbildningsgrad, hushållsekonomi och position på arbetsmarknaden.”*⁶⁴ Ett exempel på hur detta är att det statliga lokala aktivitetsstödet (LOK-stödet) tenderar att vara högre i socioekonomiskt välmående kommuner.⁶⁵

Riksidrottsförbundet (RF) har analyserat hur barn- och ungdomsidrotten når barn och ungdomar i olika geografiska områden. Analysen är på individnivå, vilket gör det möjligt att påvisa hur det ser ut inom olika kommuner. För detta syfte har det så kallade ”aktiv i idrott-registret” använts, tillsammans med den rikstäckande områdesindelningen ”regionala statistikområden”.

Aktiv i idrott

Sedan mitten av 00-talet tillhandahåller RF det digitala verksamhetssystemet IdrottOnline, som kan användas av alla förbund och föreningar anslutna till RF. Systemet har många olika slags användningsområden och funktioner. Ett användningsområde är att föreningar kan föra sitt medlemsregister i systemet. Kopplat till registreringen av medlemmar finns en status som kallas ”aktiv i idrott”. Statusen omfattar alla medlemmar som har en aktiv roll i föreningen (till exempel utövare, ledare eller styrelseledamot), men inte så kallade ”supportermedlemmar” eller ”stödmedlemmar”. RF tar årligen fram ett underlag avseende ”aktiva i idrott”, som sedan används som statistiskt underlag i olika sammanhang. Till exempel används de aggregerade antalen ”aktiva i idrott” per specialidrottsförbund (SF) som indikator för förbundens storlek vid fördelning av några av de ekonomiska stöden till SF.

Det är viktigt att förstå att aktiv i idrott-registret inte är ett kvalitetssäkrat underlag. Tvärtom finns flera potentiella felkällor, såsom:

- **Underregistrering.** Det är frivilligt för föreningar att använda IdrottOnline för att föra sitt medlemsregister. Därmed kan en del föreningars individer saknas helt och hållet.
- **Överregistrering.** Det är upp till föreningarna att hålla sina medlemsregister uppdaterade. Det förekommer att individer ligger kvar i föreningars register efter att individen avslutat sitt engagemang i föreningen, men det är oklart hur utbrett detta problem är.

⁶⁴ Centrum för idrottsforskning 2021, s 17.

⁶⁵ Ibid 2019, s 8.

- **Ofullständiga uppgifter.** Tanken är att individer ska registreras med sina fullständiga personnummer, men det är också möjligt att registrera med enbart födelsedatum. För att undvika att individer räknas flera gånger tittar RF enbart på individer med fullständiga personnummer (samt personer som registrerats som ”utländsk medborgare” som saknar fullständigt personnummer). Detta innebär alltså ett bortfall av individer.

Det är inte känt hur betydande dessa felkällor är, men det innebär att underlaget inte ska misstas för ett komplett register över vilka som är aktiva i Sveriges idrottsföreningar. Underlaget kan betraktas som en indikation på detta, men med det tydliga förbehållet att det är osäkert hur väl denna indikation speglar verkligheten.

Regionala statistikområden

Regionala statistikområden (RegSO) är en rikstäckande områdesindelning som tagits fram av Statistiska Centralbyrån (SCB) i samverkan med bland andra kommuner och Delegationen mot segregation. RegSO delar in riket i 3 363 områden. Indelningen följer läns- och kommungränserna och tar hänsyn till de geografiska förutsättningarna så att gränserna, i möjligaste mån, följer exempelvis gator, vattendrag och järnvägar.

”Andel aktiva” per RegSO-område

RF har använt en ögonblicksbild av ”aktiv i idrott-registret” per 2020-12-31 för att undersöka var i landet som representationen är förhållandevis hög respektive låg. Analysen är begränsad till barn och ungdomar mellan 7 och 25 år. I ett första steg har folkbokföringsadresserna för individerna i registret (de ”aktiva”) kodats till RegSO-områden (fortsättningsvis ”områden”) med hjälp av SCB. Därefter har antalet aktiva summerats för varje område och satts i relation till hur många 7-25-åringar som totalt sett är folkbokförda i området. Kvoten mellan antalet aktiva och antalet invånare kallar vi ”andelen aktiva”. För riket som helhet är andelen aktiva 63 procent, då det finns cirka 1,43 miljoner 7-25-åriga aktiva i registret och cirka 2,27 miljoner 7-25-åringar totalt sett i landet.

Andelen aktiva per område varierar från 20 procent till 98 procent.⁶⁶ För 175 områden är andelen 40 procent eller lägre och för 301 områden är den 80 procent eller högre. Variationen är alltså ganska stor.

För att undersöka vad som kännetecknar områden med relativt låg respektive hög andel aktiva har ett socioekonomiskt index som Delegationen mot segregation (Delmos) tagit fram använts.⁶⁷ Utifrån indexet har Delmos definierat fem områdestyper:

Områdestyp 1: Områden med stora socioekonomiska utmaningar

Områdestyp 2: Områden med socioekonomiska utmaningar

Områdestyp 3: Socioekonomiskt blandade områden

Områdestyp 4: Områden med goda socioekonomiska förutsättningar

Områdestyp 5: Områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar

När man relaterar områdestyperna till andelen aktiva inom samma område kan ett generellt mönster ses; ju bättre socioekonomiska förutsättningar, desto fler aktiva barn och ungdomar.

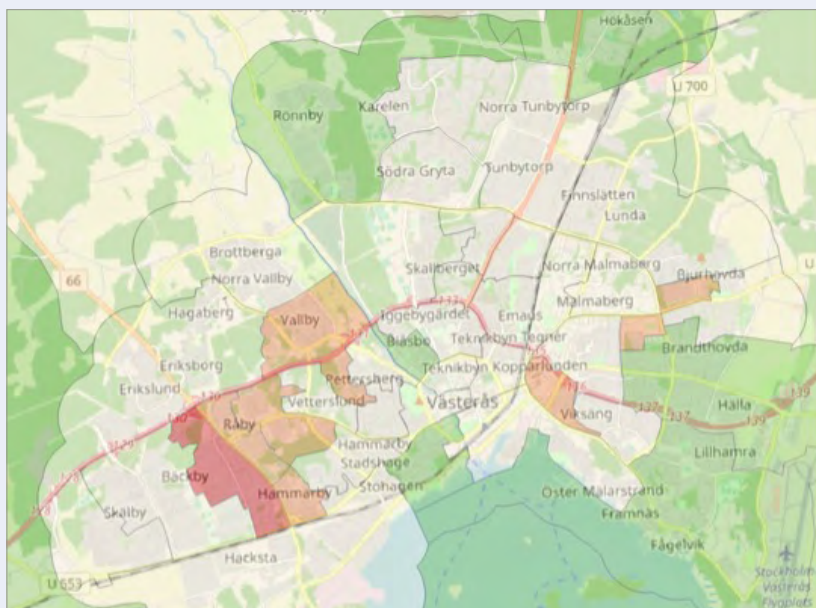
För att åskådliggöra detta mönster geografiskt har så kallad geodata använts. Figur 1 och 2 visar exempel. Figurerna visar RegSO-områdena som ”pusselbitar” som motsvarar områdenas geografiska utbredning. Varje område är färgkodat utifrån sitt datavärde, med

⁶⁶ Med undantag för ett område som hamnar på 129 procent, vilket exemplifierar betydelsen av ovan nämnda felkällor.

⁶⁷ Se Delegationen mot segregation, 2021. *Segregation i Sverige – årsrapport 2021 om den socioekonomiska boendesegregationens utveckling.*

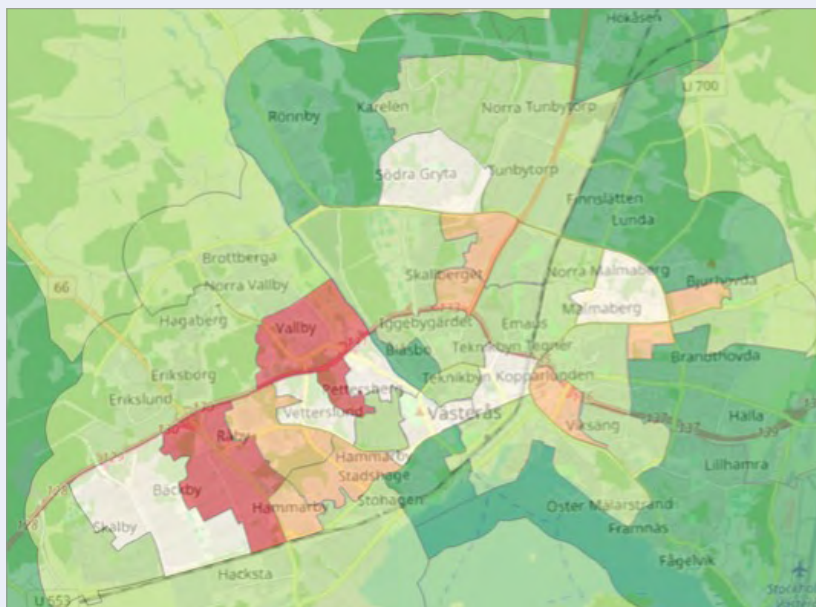
färgskalan mörkgrönt-ljusgrönt-vitt-ljusrött-mörkrött. I figur 1 indikerar färgskalan andelen aktiva där mörkgrönt innebär en hög andel och mörkrött en låg.

Figur 1

I Figur 2 indikerar istället färgerna vilken ”områdestyp” området klassas som; områdestyp 1 är mörkröd och områdestyp 5 mörkgrön.

Figur 2

Det som blir synligt när figurerna betraktas är att de mest föreningssvaga områdena (där andelen aktiva är låg) till stor del är desamma som de mest socioekonomiskt svaga (områdestyp 1 och 2), och vice versa. Detta mönstret återkommer också i många fall när andra delar av landet åskådliggörs på samma sätt.

Som tidigare nämnt är det viktigt att ha i åtanke att underlaget som denna analys bygger på har felkällor som gör att arbetet måste tolkas med försiktighet. Även om det finns en osäkerhet kring hur väl underlaget speglar det faktiska föreningsidrottsdeltagandet i olika områden så är det dock osannolikt att det mönster som framträder i analysen helt och hållet beror på felaktigheter i dataunderlaget. Den rimliga slutsatsen är att det finns ett samband mellan barn och ungdomars deltagande i föreningsidrotten och de socioekonomiska hemförhållanden de kommer ifrån, vilket även är i linje med vad forskning avseende svenska förhållanden återkommande funnit i olika undersökningar. Områdesanalysen antyder att det finns betydande lokala skillnader även inom kommuner och tätorter, på ett sätt som påminner om den socioekonomiska segregationen. Att geografiskt visualisera data i likhet med denna analys kan bidra till att belysa utmaningar och hjälpa idrottsrörelsen, kommuner och andra aktörer att sätta in rätt insatser för att skapa bättre förutsättningar för att nå barn och ungdomar som idrottsrörelsen idag har svårt att nå och inkludera.

Källor

Abdirahman Ahmed, Heath Carl, Hennig Anna-Karin, Jackelén Antje, Johnson Ax:son Antonia, Larsson Maria, von Platen Gunilla, Scherman Jan, Wikforss Åsa, Örn Peter. 2021. Svensk demokrati är skör – den kräver vårt engagemang. *Dagens Nyheter*, 21/1.

Amná Erik, Ekström Mats, Stattin Håkan. 2016. *Ungdomars politiska utveckling. RJs skriftserie 12. Slutrapport från ett forskningsprogram*. Riksbankens jubileumsfond i samarbete med Makadam förlag, Göteborg & Stockholm.

Angner Fredrik, Bodström Niklas, Rubin Rebecca. 2020. *Inkluderande Skateanläggningar – En workshopbaserad studie med ickenormativa skateboardåkare*. Sveriges Skateboardförbund i samarbete med White Research Lab, Stockholm.

Arnoldsson Jonas. 2022. *En geografisk analys av idrottsvaga områden i Sverige*. Intern rapport. Riksidrottsförbundet, Stockholm.

Bengtsson A Håkan, Ilshammar Lars. 2018. Förord: På tröskeln till demokratins århundrade. I Håkan A Bengtsson och Lars Ilshammar (red). *Demokratins genombrott. Människor som formade 1900-talet*. Historiska media, Lund.

Bourdieu Pierre. 1986. Forms of capital. I Richardson, John G (red). *Handbook of theory and research for the sociology of education*. Greenwood, New York.

Boverket. 2016. *Trångboddhet i storstadsregionerna*. Boverket, Karlskrona.

Burman Anders. 2021. *Dissensus. Drömmar och mardrömmar i demokratins idéhistoria*. Natur & Kultur, Stockholm.

Börjeson Love. 2018. *Mångfald och segregation i Sverige*. Hyresgästföreningen, Stockholm.

Centrum för idrottsforskning. 2019. *Idrotten och (o)jämligheten – i medlemmarnas eller samhällets intresse?* Centrum för idrottsforskning, Stockholm.

Centrum för idrottsforskning. 2021. *Statens stöd till idrotten – uppföljning 2020*. Centrum för idrottsforskning, Stockholm.

Dahlstedt Magnus, Ekholm David (red). 2021. *Idrottens kraft? Ungas livsvillkor och ojämlikhetens problem i en segregerad stad*. Studentlitteratur, Lund.

Elofsson Stig, Blomdahl Ulf, Lengheden Linda, Åkesson Magnus. 2014. *Ungas livsstil i låg- och högstatusområden*. Stockholms stads idrottsförvaltning & forskningsenheten, Stockholm.

Estrada Felipe, Nilsson Anders. 2011. Fattigdom, segregation och brott. I Alm Susanne, Bäckman Olof, Gavanoas Anna, Nilsson Anders (red). *Utanförskap*. Dialogos och Institutet för Framtidsstudier, Stockholm.

Ewert Susanne, Liedholm Marianne, Lindberg Göran. 2006. Vikten av kulturella överbryggare i storstadens integrationsprojekt. *Sociologisk Forskning*, Vol. 43, No. 1. s. 33–50.

Fahlen Josef, Sjöblom Paul. 2008. *Idrottens anläggningar – ägande, driftförhållanden och dess effekter*. FoU-rapport 2008:3. Riksidrottsförbundet, Stockholm.

- Granström Fredrik, Eriksson Hans-Georg, Molarius Anu. 2017. Economic stress and condescending treatment in childhood and adult self-rated health: results from a population study in Sweden. *BMC Public Health*, 17:489.
- Hedenborg Susanna, Torell Palmquist Gabriella, Rosén Annika. 2021. The Emergence of the Swedish Horse-Riding School from the Mid-Twentieth Century. *The International Journal of the History of Sport*, 38:6, 607-630, DOI: 10.1080/09523367.2021.1959321.
- Holmlid Stefan, Fahlén Josef, Stenling Cecilia, Ekholm David. 2021. Insatsernas spridning. I Dahlstedt Magnus, Ekholm David (red.). *Idrottens kraft? – Unga livsvillkor och ojämlikhetens problem i en segregerad stad*. Studentlitteratur, Lund.
- Kings Lisa. 2011. *Till det lokala försvar: Civilsamhället i den urbana periferin*. Arkiv förlag, Lund.
- Kings Lisa. 2018. Betydelsen av brobyggare: Det etablerade civilsamhället och förorts-rörelsen. *Tidskrift för samhällsanalys*, 9, s. 77–102. Arkiv förlag, Lund.
- Lindberg I Staffan. 2019. *RJ:s skriftserie nr 19. Slutrapport från Riksbankens jubileumsfonds forskningsprogram Varianter på Demokrati och förklaringar av demokratisering (V-Dem)*. Makadam förlag, Göteborg, Stockholm.
- Lindfelt Mikael. 2012. Utan naiv lekfullhet kan idrott inte vara till nytta. I Johan Hvenmark (red.). *Är idrott nyttigt? En antologi om idrott och samhällsnytta*. SISU Idrottsböcker, Stockholm.
- Neuhaus Till, Thomas Niklas. 2021. Corporate Colonization of Blackness – The Representation of Blackness in the National Basketball Association from 1984 to 2005. *New Horizons in English Studies*, No. 6.
- Nilsson Per. 1998. *Fritid i skilda världar*. Ungdomsstyrelsen, Stockholm.
- Norberg R Johan. 2019. Idrotten och (o)jämligheten – en introduktion. I Idrotten och (o)jämligheten. I medlemmarnas eller samhällets intresse? Centrum för idrottsforskning 2019:2, Stockholm.
- Näsström Sofia. 2021. *Demokrati. En liten bok om en stor sak*. Historiska media, Lund.
- Odenbring Ylva. 2019. The Daily Life and Reality Behind Child Poverty in Sweden: Children's and Adolescents' Voices. *Child Indicators Research*, 12, 847–859 (2019).
- Odenbring Ylva, Johansson Thomas, Lunneblad Johannes. 2016. Blaming and Framing the Family: Urban Schools and School Officials Talk of Neglecting Parents. *Urban Review: Issues and Ideas in Public Education*, v. 48, nr 3, 484–498.
- Ohlsson T Per. 2017. *1918. Året då Sverige blev Sverige*. Albert Bonniers förlag, Stockholm.
- Riksidrottsförbundet. 2019. *Barnens spelregler – Riksidrottsförbundets och BRIS initiativ för en tryggare barn- och ungdomsidrott*. Riksidrottsförbundet, Stockholm.
- Riksidrottsförbundet. 2019. *Intressepolitiskt program*. Riksidrottsförbundet, Stockholm.

- Riksidrottsförbundet. 2022. *Riktlinjer för barn- och ungdomsidrott*. Riksidrottsförbundet, Stockholm.
- Ristilammi, Per-Markku. 1994. *Rosengård och den svarta poesin*. Diss. Lunds universitet. Brutus Östlings Bokförlag Symposium, Stockholm/Stehag.
- Salonen Tapio. 2018. *Barnfattigdomen i Sverige: rapport 2018*. Rädda Barnen, Stockholm.
- Sernhede Ove, León-Rosales René, Söderman Johan. 2019. "När betongen rätar sin rygg" – *Ortenrörelse och folkbildningens renässans*. Daidalos, Göteborg.
- SOU 1969:29. *Idrott åt alla*. Regeringskansliet, Stockholm.
- Stigendal Mikael, Östergren Per-Olof. 2013. *Malmös väg mot en hållbar framtid: hälsa, välfärd och rättvisa*. Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö, Malmö Stad.
- Ungdomsstyrelsen. 2005. *Unga och föreningsidrotten – En studie om föreningsidrottens plats, betydelser och konsekvenser i ungas liv*. Ungdomsstyrelsen, Stockholm.
- Wacquant Loïc J. 2008. *Urban outcasts: a comparative sociology of advanced marginality*. Polity, Cambridge.
- Wagnsson Stefan, Augustsson Christian, Kougioumtzis Konstantin, Stråhlman Owe. 2019. *Nyanlända barns och ungdomars uppfattningar om och upplevelser av föreningsidrotten i Sverige*. FoU-rapport 2019:3. Riksidrottsförbundet, Stockholm.
- Waldenström Daniel. 2020. Perspektiv på den ekonomiska ojämlikheten i Sverige. *Ekonomisk Debatt*, nr 4, årgång 48.
- Wikforss Åsa, Wikforss Martin. 2021. *Därför demokrati. Om kunskapen och folkstyret*. Fri tanke, Stockholm.
- Wästberg Olle. 2021. *Den hotade demokratin. Så kan den räddas i populismens tid*. Ekerlids förlag, Stockholm.
- Östberg Kjell. 2021. *Folk i rörelse. Vår demokratiska historia*. Ordfront förlag, Stockholm.

Riksidrottsförbundet

Idrottens Hus, Box 11016, 100 61 Stockholm | Tel: 08x§699 60 00
E-post: riksidrottsforbundet@rf.se | Hemsida: www.rf.se